

num ex vnum delictum: sed p. omnibus vnum. cu*n*
ipsi non offenduntur ex tali dictione. sed magis
republica que est vna offendit ab uno ducente
contra numerum. Eadem ratione si statutum di-
ceret. q. nemo possit habere ad communium ultra
decem personas sub certa pena. Lerte si habuit.
xxv. vel. xl. vnum delictum est p. omnibus ut di-
ctum est.

Gusta hoc quero de questione qua dicit Bar.
se vidisse de facto pris. Dicebat statutum. Ad nu-
ptias no*n* possunt invitari ultra. xiiij. dominas. Mo-
do quida*n* ducebat uxorem ipse et filius suus. vt
possunt invitari. xxvij. domine rang*s* sunt due nu-
ptie. an. xij. iiiij. Respond. q. licet duo sint matri-
monia. et ex isto respectu possint dici due nuptie.
tamen quia hoc sit vna simul quo ad solemnitatem.
vincie nuptie dicuntur. vt. l. patris et filij. ff. de vul.
et pub. bee Bart. Sed hoc Ang. non admittit. q.
dicta. l. nibil facit ad hoc. nam ibi testamentum fi-
lii sine paterno esse non potest. Et ideo dependet
testamentum filii a paterno. Et ideo dicitur esse
vnum. sed nuptie patris et filii: non sunt depen-
dentes et ineparabiles. Et ideo forte p*ri*um esset
dicendum.

Vtrum autem ludus qui inniti*n* industrie ut
ludus seachoz. baliste. pile. et hmo*n* sit licitus. Ita
q*ui* lucras et his ludis non teneat ad restitutione
Respon. fm docto. q*ui* hmo*n* iudi*n* non sunt p*hibi*-
ti de se; vi*n* est tex. in. l. penul. et xl. ff. de alea. vbi co-
cessus videt onnis ludus qui sit gratia virtutis
exponente. Et dicunt quida*n* ut recitat Panomu.
vbi s. q*ui* in hoc casu id q*od* vincit non subiacet re-
stitutioni. cum non submitrant se homines fortu-
ne. Immo bonum exinde puenit: cum exerceant
se ingenio non t*n* debet iudi*m* magna quantitas. Et
Panomitanus dicit. q*ui* non debet quis se exerce-
re principaliter p*pter* lucrum. Als credit q*ui* idem
est dicendum. sicut dictum est supra de ludo
fortune.

An ante*n* liceat clericis ludere ad seachos cau-
sa recreationis. Glo. in auten. interdicimus. L. de
epi. et cle. dicit q*ui* sic. Sed Ia. et Pe. vi*n* recitat L.
sbi tenet contrarium: quia ratio p*hibitionis* fu-
it vacatio a diuinis officiis: que magis p*tingit* p
ludum seachoz. q*ui* per ludum fortune. Et si fm p-
dictos doct. ludus seachoz est p*hibitus* clericis:
multo fort*s* est p*hibitus* religiosis. quia p*Hi*ero.
de cons. di. v. in. c. nun*s*. dicit religiosis. Nun*s*
de manu tua vel oculis tuis liber psalteru*n* disce-
dat *tc*. Et hec opinio tan*s* honestior videtur te-
nenda p*seritum* in religiosis. t*n* de*e* ei materia re-
lationis.

Maleficiatus. De hoc
dictum est s. Impedimentum. xv. Et an
maleficium possit tolli p*alud* vide ibi.
Esi queras qualiter demones possint vexare ho-
mines: q*ui* no*n* possint adiu*c* h*ie* copulam. R*u*.
Pe. de palud. in. iij. q*ui* hoc potest fieri multipliciter
Primo ex hoc. q*ui* demon est sp*u*s habens p*statem*

sup creaturam corporalem: ad motum localem. p*bibendum* vel faciend*u*. vnde potest corpora im-
pedire: ne sibi mutuo appropinquent directe vel
indirecte: se interponendo inter eos corpe assu*m*-
pro. Secundo potest inflamare ad factum illam:
vel refrigerare ab actu illo. adhibendo occulte vir-
tutes: quas optime nouit ad hoc validas. Tercio
turbando imaginati*m*. fantasiam. et extimati*u*
um: que reddat mulierem erosam. Quarto. phi-
bendo directe rigorem membrorum: sicut et motum lo-
calem cuiusc*u* organi. Quinto. phibendo missio-
nem spirituum ad membra in quibus est virtus
mortua. quasi intercludendo vias seminis. ne ad
vasa generationis descendat. vel ne ab eis rece-
dat: vel ne excidatur. vel ne emitatur. Idem Ar-
chi. floren.

Matrimonium primo

Matrimoniter quid sit. R*u*. est viri et mulie-
ris p*unctio* individualis vite p*sueta*
nem retinens. Dic*s* p*unctio*. s. animor*z* et mar-
rimonialis. Individualiz*z*. Intelligit fm v*y*. de ma-
trimonio consumatum p*copulam* carnalem. quia
ante possum separari ut dictum est s. Impedimentum
primo. Itz intelligit de matrimonio fidelit*z*:
q*ui* m*atrimonii* infidel*z* potest separari ut dictum est s.
Impedimentum. ix.

Ani autem papa possit dissoluere m*atrimonium*
consumatum per copulaz inter fideles. vide infra
Papa.

Vnde d*icitur* m*atrimonium*. R*u*. fm Ray. d*icitur* q*ui* ma-
tris mun*u*. i. offici*n*. q*ui* dat mulierib*z* esse m*ises*. et
i*o* magis deno*c*at a m*ire* q*ui* a p*ie*. q*ui* in eo plus ap-
paret m*iris* offici*n* q*ui* patris.

Tot*u* m*atrimonium* lit sacram. R*u*. fm Tho. ut
iij. Sacramentum importat remedium p*petrui* p*sen-*
sibilia signa. et cum hoc inueniat in m*atrimonio*. int*er*
sacra p*onta*. Et forma hu*i* sac*r* sunt v*yba*. seu si-
gna. q*ui* p*sen*ius m*atrimonialis* exprimit.

Dicitur m*atrimonium* fuit institut*u*. R*u*. fm Tho.
Matrimonium fm q*ui* ordinat ad p*ereat*o*z* plis q*ui*
erat necessaria eti*az* peccato no*n* ex*ist*e*n*; institut*u*
fuit a*n* petri Ade. R*u*. fm q*ui* m*atrimonium* p*ebet* reme-
diu*m* p*vuln* peccati. sic institut*u* fuit post petri
t*pe* legis nature. fm aut*determinat*o*z* p*sonar* in
stitut*o*z habuit in lege moysi.

Que sunt cause in institut*o*is m*atrimonij*. R*u*. fm
Ray. due sunt p*incipiales*. s. suscep*tio* sobolis edu-
cande ad cult*u* dei. H*u*u*s*. i. C*re*c*ite* *tc*. Et vitatio
fornicationis: p*me* Lo*s*. vii. Secundarie v*o* mul-
te sunt. ut q*ui* pacis reformatio. pulcritudo v*ro*
ris. dinit*u* et hmo*n*.

Mun*s* q*ui* tenet m*atrimonium* non fact*u* causa plis
h*ie* p*secundarias* cas*nuc* dictas. puta. p*pt* p*ulcri-*
tudinem diuitias et hmo*n*. R*u*. fm Ray. sic. Suf-
ficit em*z* p*ebere* intendunt*z* et plentuent*z* p*vba* de
p*nti*. xxij. q*ui* solet. Deut*o*. xxij. Si videris mulie-
rem pulcrum *tc*.

An aut*e* talis p*ebens* p*incipaliter* p*pter* p*dictas*
causas. puta. pulcritudinem. diuitias et hmo*n* pec-
ee iij

Copulatio m*atrimonii* p*er* f*u*
extremoz. et a*n* r*ofag*
i*noz* fit ad aug*o*
7. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18.
19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.
31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1

Batrimonium.

et mortaliter. Quidam dicunt qd sic sicut si quis
principaliter baptizaret ppter sanitatem vel que-
stum faciendum: nō curans de gratia baptismali
non esset hoc sine ptemptu et iniuria et irreueren-
tia: et ab oīu sacramenti. Sed Archi. floren. dirit.
qd ista sententia est multū durat multos inuolu-
ret. et videt esse p illud qd habet. iij. Regū. i. c. vbi
david. Ab his sententia duxit in vxorem ut solus
calefacceret eum. et nō spe plis nec timore fornicati-
onis. qd nō cognovit ea: nec tñ peccauit. Addit
tñ Archi. floi. qd dato qd obere ppter voluptatem
principaliter esset petri mortale: non tñ cognosce-
re ppter voluptate esset mortale. dummodo nō esset
factur cum alia. qd nō est ita damnable abusus
rei pnumis: sicut rei sacre: sicut bibens cum cibis
pnumi. ppter voluptatem nō est in se nisi veniale:
et nō ppter hoc sequit qd portans calicem ad taber-
nam ad bibendū ppter voluptate qd peccet mor-
taliter. Et hoc ppter abusum rei sacre. Qui autem
pbit matrimonii p verba de pnti. ppter finem in-
debitum abutit rei sacra: qd essentia sacramenti ibi
pstitit. Sed qd cognoscit vxorem suam fine indebi-
to abutit rei nō sacra. I. miliere. qd essentia sacramē-
ti transiit. vnde nō adeo peccat. Et est ar. qd si im-
der pena pecuniaria puniri malefactores: dum m̄
esset als puniturus. k. et querat pecuniaz nihil co-
gitans de actu et de iusticia: dum tñ non sit faci-
rus iniuste: non est nisi veniale. Nihil si preponer-
et exp̄ se vel explicite pecuniam. nō esset excusat⁹
a mortali. Et nota hoc p istis dominis t̄plicib⁹ qd
puniunt pecunialiter delicta suor⁹ subditoz. nam
si hoc faciunt principaliter ppter cupiditatem. als
non facturi nec puniri per predicta peccat mor-
taliter.

Cum autem probabens matrimonium in peccato mortali peccet mortaliter. **R.** **P.** de pal. in. iiiij. dicit quod si dato etiis quod esset patitur, sic enim eum regnare ultra patitorem etiam professo. Alius tamen videt **p.** quod est omnino.

Que sunt bona matrimonij? R. sunt principali tria, scilicet fides, ples et sacramentum. In fide attendit ne cum alio vel alia promiscat. In ples, ut omnis suscipiat; et religiose educat. In sacramento: ut matrimonium non separetur. Et postea tria adeo sunt substancialia piusque quod adhuc in aliquo istorum approposita viciat dictum matrimonij, extra de pte. ap. c. f. et ibi Panor. ponit regulam in materia matrimonij, quod ois additio apposita est substantia matrimonij viciat matrimonium et non viceatur. Et ponit exemplum de eo quod accidit in facto. Quidam huius suspicionem de incotinencia futura mulieris protulit secundum editionem, quod si committeret adulterium liceret sibi recedere a matrimonio et talia ducere. Lerte non est ibi matrimonium.

Drum intentio non fuandi fidem viciet matrimonii. Rū. fm. Sui. si aliquis p̄trabit matrimonium non habens p̄positū fuandi fidem faculterandi, nibilominus tenet matrimonium, dum tamen hoc nō dedicat in pactum. Si autem deducat in pactum vel s̄ licet adulterari vel p̄ pro-

stituat uxorem non contrahitur matrimonium,
c. fi. de condi. appo. Sed de hoc dicet. i.

Divit intentio non exigendi debitum videlicet matrimoniu[m]. Respon. Panormitanus in causa cōmissum extra eod[em] q[uod] non dummodo hoc positum non deducat in pactum expressum. Et sic intellige. d.c.f. Et ex hoc innuit q[uod] inter beatam virginem & ioseph fuit vere matrimonium. licet beatavirgo animo in copulam non consenserit. Et hoc facit ad questionem quotidiana[m]. Nam multi habentes filios ex concubinis: tamen pli legitime inducuntur in articulo mortis cum omnino desperante de salute & de morte sint securi ad contrahendum cum illis matrimoniu[m]. nunq[ue] inter eos sit vere matrimoniu[m] cum non videat sensus in copula[re]. Et certe per predicta videt dicendum q[uod] sic.

Dicitur intentio non habendi plenam excludat matrimonium. R^u. f^m Pe. firma intentio plenaria excludit matrimonium. Dico maxime si deducatur in pactum. H^tamen intentio non educandi plenum non excludit.

TQue est differentia inter matrimonium legiti-
mum et ratum. Respon. In Ray. matrimonium legiti-
tum et non ratum est, quod legali tamen institutio-
ne vel priuincie monachis inter infideles contrahitur
quod ideo dicit non ratum, quia sine fidei testi. Ra-
tum vero non legitimum est; quod inter fideles et
legitimas personas; si sine legitima solennitate con-
trahitur. Quoddam vero est legitimum et ratum; quod inter
fideles et legitimas personas et cum legitima solenni-
tate contrahitur.

Detur quod peccatum sit de integritate matrimonij. Respon. fm. Ri. in. iiii. q. matrimonij duplicitate potest considerari. Aut quantum ad eius perfectio primam; que est perfectio essentialis. Et sic carnis copulacione est de eius integritate; quia sine ea est matrimonij ratum. Aut quantum ad eius perfectio secundum q. est perfectio aliquo modo accidentalis. Et sic copula carnalis est de eius integritate; pilla eam efficiat matrimonium consummatum. Sicut dicitur puer per eius deductio[n]es ad quantitatem perfectam. efficit vir consummatus qui tunc puer existens totam h[ab]et suam perfectionem in esse primo; que respicit bominis essentialiam.

Can aut appellatōe viri et uxoris veniant sponsū q̄ solum p̄erūnt matrimonii per verba de p̄iti abscē carnali copula. Respondeo. Panomitanus in ca. et publico. de querēione p̄iug. p̄ ter. illū dicit. q̄ appellatōe viri et uxoris intelligit de his q̄ matrimonii plūnumauerūt. non aut de his qui soli p̄erūnt per verba de p̄iti. Quod facit ad q̄. in qua alīs in ciuitate senaz dicit se p̄slūnisse. Statuto illi ciuitatis cauet. qv̄ uxore decedente sine filiis maritus sueret dimidiam p̄tem dotis.

Luis maritus lucet dimidiam plem dotis.
Contigit iuuenem hrisse matrimonium per-
ba de pñti cum qđam puella et matrimonio non
plummatu puella decepsit: querebat, vtz sponsus
deberet lucrari dimidiam dotis. Multa dixerunt
et sic fundantes se, q; matrimonium dicet, et iuges

Matrimonium. I. Fo. CLXVII.

appellant interueniente consensu de presenti. nam
consensus facit matrimonium. xvij. q. secunda. suffi-
ciat. Item non possunt tales dici sponsi cum resistat
etimologia vocabuli. Dicunt enim sponsi quasi per-
missa a spondeo. es. hea quae patritate per verba de pse-
ti non potest dici permisso. Et permissus non congrue ap-
pellat sponsa. Sed in primis facit singulariter ille
ter. ex publico. nam cum appellatione matrimonii et
singulis quibus intelligatur de matrimonio summarato
Et de his quibus matrimonii summarato et talis matrimoni-
um dicitur magis firmum. quod in hac materia odiosa
vbi sponsa sine causa perdit dimidium dotis. debemus in-
telligere verba in potiori significato. ar. s. h. quoti-
ens. insti. de iure naturali. Item ex communione vni lo-
quendi nisi si sponsa sit cognita. non amittit nomine
sponsa. per hoc ter. in. d. c. et publico. ibi a viro de-
sponsata. Ad hoc etiam facit. quod in lege non ex-
sumit causa debemus causam legis pieturari. et ad eius
lites restringere et ampliare dispositio[n]es legis. iuxta
theoriam doct. in. l. non dubium. L. de legi. Sed
causa deferendi tale lucrum marito non potuit esse
alia quam propter nimium sumptus quem maritus facit in
ducendo uxorem ad dominum. que causa cessat in sponsa
moniti traducta ad dominum viri. et permissus debet ces-
sare dispositio statuti. Nam si lucrum ptingeret. propter
affectionem propugnalem. statutum delasset sumule lucru-
m virorum pro mortem mariti. unde si lucrum esset pari-
ter virorum omnium. tunc bene crederemus quod p[ro]p[ter]ben-
derent sub vobis statutum sponsus et sponsa per verba
de p[ro]p[ter]t. Et sic intelligere. l. deo nobis. L. de epi-
c[on]cl[ave]. Unum tamen semper notabis quod in materia larga
appellatione mariti et uxoris venient etiam sponsi
per verba de futuro ut singulariter probat in. l. non
sine. L. de bo. q. li. s. Bar. in. l. nibil. f. rex amo. in
terminis questionis. posuit tenet contrarium. dum
modo matrimonii fuerit contractum per verba de
presenti. etiam si cum ea non habitauerit allegat ad
hoc. d. l. nibil. Id est videtur tenere Bal. in. l. deo no-
bis. L. de epi. z. cle. licet contrarium teneat in. l. non
sine. L. de bo. que. li. L. autem. in. l. vnicia. L. de rei
viro. actio. videtur tenere opinionem Panor. et dicit quod
tale statutum est ferrarie. et hoc factum fuit propter ex-
penses quibus facit maritus in uxore et propter nuptias
et hec opinio videtur rationabilior.

Let per predicta determinatur alia questio. Statutum
dicit. Dulier maritata non admittatur cum fratribus
ad successione patris. Quia decessit relietus fi-
liis malculis et filia desponsata per verba de futuro
Quenam nunquam ista debeat excludi a successione pa-
ternae. R[es]p[on]d[it]. Panor. super rubrica de spon. dicit. quod
non ex quo agit de jodio. appellatione maritate non
venit sponsa. Secus si ageret de favore. per hoc bo-
nus. in. d. l. non sine. et vide bonam glo. insti. de
nupt. s. si uxori. Id est tenet L. in. d. l. non sine. Id est
Ia. de arte. et Pe.

Queritur de alia quoneam notabili. Statutum ciui-
tatis disponit quod obens matrimonii cum filiafa. sine
consensu patris incurrit certam penam. Titius obit
per statutum. puniatur ad penam. An inde ecclesiastico
possit inhibere ne procedat. So. hec. quod fuit disputa-

ta bononie et determinatum fuit quod non. put reci-
tat Ge. in. c. statutum. el. j. de hereti. l. vi. quod iurisdi-
ctiones sunt distincte de iudi. nouit. Item quod statutum
est verius iuri personarum. xxij. q. ii. honorarium. nec
est super substantiam matrimonii. sed super formam. p[ro]p[ter]
bendi. Item licet lex positiva legem diuinam tolle-
re non possit. illaz tamen distinguunt et modificant. Item
hoc statutum viget quasi in omnibus civitatibus italie.
In contra[u]ni facit. quod post filiafa. ergo vel vidua es-
se quadrigenaria vel ultra. unde videretur absurdum
quod sine patris consensu non posset habere vir-
metu penale. Et negari non potest quod iste metus im-
pediat matrimonii p[ro]trahendum directe vel indi-
recte. ergo non debet valere. et istam opinionem te-
net ibi gemini. Et per bac opinionem facit quod notat
Panor. in. c. j. de sponsa. in simili quoneam. Statuto
caueat quod obens matrimonii cum puella aii. xxv.
annum sine consensu duorum agnatorum incidat in certas
penam. vel p[ro]trahens matrimonii absque p[ro]p[ter]itia. x.
personarum. incurrit certam penam. nunquam valeat sta-
tutum. Et percludit Panor. de mente Jo. an. q. ta-
lia statuta non tenent. quod per hoc intimatur matrimoniu[m]
quod debet esse libere. licet Gaspar de cal. temu-
erit p[ro]trarium.

Tan autem suetudo patrie possit disponere circa
matrimonium. Respon. Panor. vbi s. refert Inn.
tenere quod circa substantias matrimonii disponere
non potest. sed circa dotem forte quod sic. D. an. lat. dicit
quod aut statutum patrie disponit circa substantia[li]a
matrimonii. Puta. invalidando statutum. vel inua-
lidando personas. non valet statutum ut in. d. c. j.
Ex quo potest notari quod leges ciuiles prohibentes
matrimonium inter tutoriem et pupillam. rectorem p[ro]
vincie et principalem et inter similes personas. non te-
nen[t]. Idem tenet sed. de se. dicens. quod statuta et le-
ges laicos circa matrimonium nullius sunt moniti.
quod hec materia non est de foro seculari. sed eccl[esi]asti-
co. Quicquid statutum disponit circa penas erga substancialia
matrimonii. Et si hoc facit apponendo pena
de nouo. et sic inferendo damnum non tenet.
ut in exemplo s. pesto. Quicquid statutum imponit
penam auferendo lucrum. quod lex secularis attulerat.
Et tunc tenet. d. An. quod valeat statutum. Et hoc
sequendo glo. ordinariarum Jo. an. in ca. cum finis le-
ges. de hereti. l. vi. S. glo. est incontrari. xxvj.
q. ii. de pueris. Hoc item sentit fide. Et hoc placet Panor. Quicquid statutum laicos disponit cir-
ca dotem. et valet s. dicit Innoc. Quandoque circa
solemnitates. Et tenet etiam d. an. tunc valere sta-
tutum. Et peccant non fuentes illam solemnitatem.
Sed Panormitanus dicit quod docet. ibi non lo-
quuntur de statuto. sed de consuetudine patris. unde
dicit quod statutum tale laicos est nullum. quia ma-
teria non pertinet ad laicos. Secus de consuetu-
dine. quia in ea interuenient consensus episcoporum et cle-
ricorum. unde non fuentes talem consuetudinem saltem
quoniam est talis quod ex eius perpetratione eccl[esi]a reddat incer-
ta de scitu. peccant mortaliter. Et sic intellige dicta
doctor in. d. c. j.

Sed dubitatur circa predicta. Quid si consue-
titus instituit uxori
libido. que postea fuit
annus tristissimus ad secundam
mortem mariti. et infra annum mortis impedit.
et leviter nubet. sed licet licet. et iustus. et iustitia. et p[ro]p[ter] statutum non iuste. et quod facit auctoritate. licet non percutit p[ro]p[ter]
iustitia. et p[ro]p[ter] statutum. sed si nubet et refusa de iustitia papae. apli. et canonica. videlicet sustinuit aliquam defensionem. tunc
iactura ex eo quod fuit annus mortis. et sic obstat penale. C. dicit. scilicet nuptias l. p. 74. Et sublat. 7 sic non p[ro]p[ter]
sustinet. et tunc. ac. 7 glo. q. q. m. r. fi. 7 xl. glo. q. id est. s. m. Ideo haec est opinione tatoze p[ro]p[ter]

+ **Additio Si** ma-
ritus instituit uxori
libido. que postea fuit
annus tristissimus ad secundam
mortem mariti. et infra annum mortis impedit.
et leviter nubet. sed licet licet. et iustus. et iustitia. et p[ro]p[ter] statutum non iuste. et quod facit auctoritate. licet non percutit p[ro]p[ter]
iustitia. et p[ro]p[ter] statutum. sed si nubet et refusa de iustitia papae. apli. et canonica. videlicet sustinuit aliquam defensionem. tunc
iactura ex eo quod fuit annus mortis. et sic obstat penale. C. dicit. scilicet nuptias l. p. 74. Et sublat. 7 sic non p[ro]p[ter]

Matrimonium.ij.

tudo mariti et uxoris est diversa. Posse florentinum
statuit matrimonium cum senensi sensis. Et est alia
suetudo senensis a florentina. nunquam attendemur
suetudinem ubi matrimonium est sacram. vel suetudo
mariti. R. Pandolfo. in d. c. i. dicit. quod aut
suetudo disponit super solennitate obsequi. sed si
obsequi suetudo patris ubi matrimonium strabitur.
etiam si ambo obsequentes sint florentini. quod non dicit
peregrini violare suetudinem patrie cum scandalo ali-
orum. viii. di. que p. Aut suetudo seu statutum di-
sponit super executionem. vel super alijs obsequiis pro-
tractum. Et debet attendi consuetudo domicilij
ipsius mariti. l. f. s. Item rescripsit. ff. ad mu-
ni. unde animi destinatione matrimonium sacram
videtur in domicilio mariti. ar. in. c. romana. s. con-
trahentes. de se. ppe. li. vi. unde si consuetudo vel
statutum domicilij mariti habet. quod maritus sup-
pliciens debeat lucrari dimidiam dotis. fruabilis ibi
illa consuetudo. licet in loco ubi sunt sacramenta mariti-
monii sit alia suetudo. vel statutus. Et hec sunt
de mente Bar. in. l. exigere. ff. de iudi. Idem se-
citur in effectu. d. an. in. d. c. i. qui dicit se putare. quod
si maritus mutaret domicilium post contractum
matrimonium. quod attendet consuetudo domicilij
tempore contractus et non domicilij ubi dissolu-
tur matrimonium. quia debet attendi locus ubi
ora est obligatio. et non ubi recepit purificatio-
nem.

Atrimoniū secundo.

Quis possit s̄here. Respondent doct. etas apta in puerō est annoz. xiiij. z in puella. xij. extra de despon. impu. c. puberes. z. c. p̄tinebat. Et si ante p̄bunt non est matrimonii: n̄iſi c̄nt p̄imi pubertati z malitia suppleret etatem. ex de despon. impu. c. de illis el. ij.

Sz querit; q.d.c. de illis, req̄rit duo. s. q. sint
primi pubertati, et malicia suppleat etatē, an am-
bo req̄rank de necessitate. **R**ind. **D**anor. in. d.c. de
illis. dicit. Si incipit a primo. s. a proximitate puber-
tatis necessario requirit. **S**cđm. q. proximitas eta-
ris sola non sufficit ad p̄hendim̄ matrimonium.
Et etiam necessario req̄rit scđm. s. malicia. Et quo
ad hoc exponit malicia. i. vigor naturalis seu potē-
tia coeundi, ut colliḡit ex dicto tex. Ibi potuerint
piungī, nō em̄ sufficeret malicia in rebus agēdīs, ut
in c. puberes, de despō. impu. **S**z scđm bene suffi-
cit sine p̄mo. dūmodo sint doli capaces, ita q. po-
tuerint discernere vires m̄rimoniūs si h̄ illo puerō
ix. annoz q. reddidit nutrīcē suam p̄gnantē, ut di-
cit glo. xx. q.j. in summa. **S**z disceptatio nō modi-
ca est inf̄ doc. quō desp̄hendāt potētia ista coeñdi
q. h̄ eat supplere defectū etatis. Quidaz enī dicunt
q. req̄rit. q. vere int̄ eos copula inf̄cesserit. qd̄ etiā
sc̄f̄ **H**off. **I**nno. **A**bb. **T**o. an. tenet op-
positū dicētes satis esse q. potuerint piungī. Quid
enī si minor anis. trij. alias mulieres cognouit. vt
si femina minor. trij. ab alijs fuerit cognita. certe ne-
mo negabit m̄rimoniūs nō p̄sistere inter istos. exq;
apparet eos poscētes ad copulā. Et p̄ hac snia h̄es

Sz maius dubium est qm non pstat clare; s tñ
p signa puta, ex aspectu corporis. vel ex alijs signis
extrinsecis. mulier vel masculus vñ ape² ad copu-
lam. et sentit Inno. hec signa sufficere. Qd placet
Panor. ar. c. attestations. de despon. impo. vbi
nixus ad copulam: cū plesnu adhibito. pte etatez
legitimam sufficit ad m̄rimoniū. Sz ad pdicta vi
de Illico. de lyra. Exo. xxi. c. vbi dicit fm ra. Sal.
q̄ ortus piloz t m̄estruoz sunt signa pubertatis
imo m̄estrua dūtaxat sufficiunt ad indicandum
pubertatem in muliere fm medicos. Et vbicuq;
q̄ scilicet: mulier incipit hie m̄estra; semper est
apta ad generatoz. A contrario. si non haberet m̄es-
trua nunc posset generare. Et p̄pis tunc mali-
cia non suppleret etatem. puer vñ si est potens ad
emissionem semenis. dī aptus ad matrimonii p-
hendum. Et hoc nota.

Qualiter autem dicitur intelligi. quod quod sit primus pubertatis. **H**oc in dicitur continet. dicit quod tunc distat per sex menses. **E**t Panor. dicit. quod hec glosa facit ad statuta. ut dicatur quod primus aliquid etati. cum ab illa distat per sex menses vel minus. **E**t bene facit. **I**. non tamen fons. sed ex curia tua. quod probat quod distans per sex menses de illam etatem. **I**dem **H**o. et **I**nno. **H** Panor. dicit. quod hoc presumunt non tenet. ut est glo. in. **S**. **F**u-
riosus. **I**nstit. de muti. stip. 7 in. **S**. i summa. **I**nstit.
de ob. quod ex delicate nat. quod dicunt. quod masculinus est pri-
mus pubertatis. cui est in x. anno cui dimidio. **S**emina
voz cum est in nono cui dimidio. **E**t est rōquia
post puericiam quod pinguis in vii. anno restant vii.
anni usque ad pubertatem in masculo. unde ergo ex-
dit medietatem huius temporis. vii magis proximi puber-
tati quam in infante. **I**dem dic de feminis.

Otrꝫ aut̄ in voltina die. xiiij. anni. vel. xij. valeat
m̄imoniū ſc̄tu. R̄u. Panor. in d. c. attestationes
dicit se credere q̄ ſicili dicim⁹ in testamēto. Lq̄ eti-
am ſc̄tu. ſc̄tu. ſc̄tu.

Te, ff. de testa. Et hoc saepe matrimonij. +
Quid aut si minor septenio fuerit cognita a sposo
nunquam erit matrimonium plenum. R. Jo. d' deo dic
q' sic. h' Pano. in. d. c. p'neba d'c. q' si puella fue
rit minor septenio q' qntuncq; fuerit cognita
no est matrimoniu. q' no vi h'c p'sensum aptum
ad discernendu qd sit matrimoniu. nisi esset multo

doli capar t discreta.
Pan aut habilis etate puta xiiij. annos in puer
vel. xij. in femina impotes tñ ad coeundum valide
potat matrimonij. Xii. glo. in. c. puberes. de desp.
impu. dicit. qy habilis etate impotes tñ ad coe
undum valide non poterit matrimonij. t refert als
tenuisse pñam. Et hanc opinionem doc. ibi pñm
niter sequuntur: vt refert Panoz. ibi reprobado glo.
Ex quo eni hz etatem legitimaz ad pñendum ma
trimonij. nec appet de impedimento pñperio: te
net matrimonij. Alijs sequeret qy impotes ad co
eundum ppter infirmitatem non possit pñtrahere
matrimonij. vnde iste adolescentis d3 expectare v
q ad plenam pubertatem. scilicet xviii. annorum
que vocatur plena pubertas. Et si adueniente
tali etate non potest generare, t mulier instaret

Prostitutione peccat heretum
lumen est impudenter
no doc. videlicet quod p
sco forte diversi strin-
guntur et eo quod amittere
rum est q; non potest genera-
re respectu mammonis. Ponit
impunitam.

Dicit fruinosus possit p
er dō internullum dōre nos
les. Adm die de exco.

Illamq; autem absiden-
tēre matrimonium. Rūp
vocata. txxv. q. q. S. cum d
iutacanthū lap hoc fāc
et expuma glōna cum qu
et in. i. generali. ff. de ri. nu
Bec pōest alium substitu-
mūnum.

Quid si aliquis plementi
de pīam. deinde mutri pī
et illa similitudine plenaria pī
la pīmenta credens cum in p
Raspon. Alster. li. viij. dici
et mandatum. t' reuelatio
in antiqua illa coextentia libi
am. Si vō percureris post
hoc potest fieri ecclēsia su
i matrimonium. quia nec
currunt pīfus. Si tame
nt pīieni u. vīn. c. de mand
iū mūlteris subiecto. c

u punito. cogetur vir pte
summare matrimonium.
et occidit. Et sic fin hoc di-
loquunt de hoc. Et aliqui
aliqua in secundo. Si autem
non sicut nec disser-
tum omni oblitione pter o-
cum. videt imperficiendum p-
pter eius fundorem. tum quippe
voluntans. et de re uad. duob-
es. Idem Ray.

*Quid si cum qui opt per
sentient, reuocato in id pac-
e venit cum quo dicitur am-
aratorum. R. Ait. Vixi, vixi
fusus in idem tempus pe-
cum non teneri. Tresq; q; i-
stis et; et; de paci, in pista.
ile in matrimonio. S. F. m
ihi reuocatio non quem
dicitur diligens. Idem consi-
derat Junensis. Zibi et de pa-
ci poterat antecepere. Hinc et
in loco vocatus: matrimonio
poterat non teneri. Licer reuoc-
atio illa cum qua con-*

Batrimonium.ij. Fo. CLXVIII.

Possit fieri dissolutio, quia tunc p. lumeret esse impedimentum perpetuum. Et hec opinio doct. videlicet equiorum finis Panormi. Sed opinio fori est superior, restringendo eam ad minorem purloquit. Nam etas matrimonium considerantur ex eo quod minister accidere solet. Ex quo claram est quod non potest generare; ergo non est pubes respectu matrimonij. Potest ergo iste assumulare impuberi.

Dix fruinosus possit p̄here. **M**ii. si non h̄zli-
cū interuallum p̄here non p̄t. q̄ ibi nō est p̄sen-
sus. **I**dem. die de ebrio.

Munq; autem absentes possint q; procurat^e
phere matrimonii. R^u. possunt. Sicut Isaac cū
rebecca. xxiij. q. iiij. S. cum dī. h^r non est idone^r p;
curator; nisi sup hoc beat specialissimum mandatū.
ut exprimā glōna cum qua d^rz matrimonii.
et in l. generali. ff. de ri. nup. t i. e. fi. de pecu. li. vi.
Nec potest alium substituere. nisi sit ei sp̄aliter cō
missum.

Quid si aliquis p̄sentit in absentem per verba de p̄senti. deinde mutat p̄curatorem ad eam. et an tēz illa similiter p̄sentiat ipse dissentit. Et postea illa p̄sentit credens eum in primo durare p̄sensu. Rēspōnd. Astēz. li. viii. dicit. q̄ si ille qui renocauit mandatum et reuocatio peruenit ad p̄curatorem anteq̄ illa cōsentiat: nihil actuū est. et hoc est clarum. Si vō peruenit postq̄ illa iam p̄senserat. et de hoc poteſt fieri ecclie fides; similiter non te net matrimonium. quia nec vere nec interptatim p̄currunt p̄sensu. Si tamen p̄staret ecclie de pri mo p̄sensu viri. et de mandato p̄curatoris. et de cō sensu mulieris subsecuto. et non p̄staret de dissen su p̄nāto. cogetur vir p̄pter pbationis defectum plumbare matrimonium. q̄ ecclēsia non indicat de occulis. Et sic fm̄ hoc diuersimode diversa iu ra loquunt̄ de hoc. Et aliqua loquunt̄ in p̄mo ca su. aliqua in secundo. Si autem postq̄ misit p̄curatorem non p̄sensit nec dissentit. tradens forte fa cuim bmoi oblinioni. p̄pter occupatiōe vel aliam eam. videt similiſt standum p̄ matrimonio: tum p̄ter eius favorem. tum q̄ nō bz̄ obicem p̄trarie voluntatis. ēr̄ de re iud. duob. et ex bap. malores. Idem Ray.

Quid si enim qui dicit peniteat antequam absens plenarij renocatio nisi ad procuratorem vel absentem non venit cum quo dicit. nunquam tenebit factum procuratoris. **R.** Alsten. ubi sed. q. non. q. ibi deficit plenarius in idem tempus occurrans. sine quo matrimonium non tenet. xvij. q. iij. sufficiat. ar. aut in omnibus est. et de pecunia in pietatis. Sed hoc esse credimus spale in matrimonio. s. q. matrimonium non tenet. et huius renocatio non plenaria ad procuratorem. dicitur de dissensu obversus constet. hec Innoc. ex de spon. Juuenis. et hic est de procuratore. c. f. vi. vi. ubi dicitur q. si procurator ante dicit penitentiam matrimonium a diu sicut renocatus; matrimonium postea secundum a procuratore non tenet. licet renocationem habendi tam procuratori. q. illa cum qua contraxit prius signata est. **R.** Huius lumen oportet servare. dicitur ut renocatio sit retraactio in alio modo. illo contumelie statuit. si tu obtineas de ratione.

to Raymungus

+ Additio. p2

Sed cum non sufficiat consentire nisi consensus exprimat & notificetur inter prærabentes, quomo-
do potest esse matrimonium inter absentes per epistolas vel nuncium: donec ille ad quem mittit epistola vel
nuncius renotificauerit consensum suum absenti.
Reson. **A**steil. qd quando ille cui mittit nuncium
percurator renotificat ipsi nuncio suum consensum
idem est ac si renotificaret mittenti. Quando autem
la mittit per nuncium qui nihil scit de facto, sed
nudum ministerium portandi latram est ei com-
missum, tunc illa vel illa cui mittit latram la nul-
li notificat consensum suum. **R**od. credit qd cum
cunctis presentiat: non est matrimonium secundum: sed
tunc deinceps cum nuncio notificauit consensum,
vel absenti qui latram misit: vel etiam alij. ar. xxiiij.
q. ii. honorant. **E**t sic habes ex predictis. qd prærabet
matrimonium per procuratorem, licet adhuc non
venient ad noticiam alterius, s. absentis. Statim
enim ut expressit consensum suum procuratori vel
alij est matrimonium, quia id sunt subalia ma-
trimonij, s. consensus expressus amboz.

Quid si dñs nunc vel procuratoris iuravit nō
reuocare: nunqđ tenet reuocatio. **M.** **D.** **l.** **j.** **q.**
i. licet sit pīnus.

Quot autem modis probant sponsalia. R^u. Dire-
cto octo modis probant sponsalia de futuro. Primo
nuda et simplici permissione: ut cum vir dicit mulieri.
Ego accipias te in mea, et econuerso. ex eo, si inter-
cedo pro fidei datoz: seu iuramenti interpositoqz: qd
dem est fm l^ulo. Tercio sub p^{ro}pria: ut cum dicat
Accipiam te in uxorem si p^{ro}m^{is}to meo placuerit. ex
eo p^{ro}p^{ri}a. ap. de illis. Quarto annuli subbarato. xvij
ii. si quis uxorem desponsauerit. Quinto datione
arrax: vel pecunia. vel alijs rebo dati loco arrax.
L. de spon. l. arris. Sexto p^{ro}nunci^{re} vel. procuratori
de hoc dictum est. Septimo p^{ro}plaz sine lrax. ss. e.
fi. et de hoc dictum est. Octavo p^{ro} parentes: si fine
int filii putes: et non dicant. vel si fuerint absen-
tes et ignorantes: dummodo postea scientes ratifica-
nerint tacite vel expesse. ex de despon. ipu. si infan-
tes. li. vi. als filii non obligant.

Sed qd si sponsalis p̄bank p alios. vt pote p fr̄es
vel auunculos. vel amicos. **I**o. an. 7 **H**o. dicunt
q eadem rōne p̄bank p tales. sicut p parentes. ej̄
eo. ad id. **S**ed Direct. dicit q non fin Inno. dere-
ti. spoli. ex pte. Idez Al. Vin. Tan. Ber. 7 Bos.
Acc ob. d. c. ad id. fin Inno. quia ibi ad p̄suasio-
nem viri mulier aliū nupis. vel quis interuenit
opula carnalis. Et sic ratum habuit. licet p̄ ap̄nia
voluntatem. Quam enī p̄tatem babet frater meo
vel patrius. vel qui cūq alius me obligandi sine
mea expressa voluntate. vel ratificatioē potissime
ibi est casus in quo verba regrunt. sicut est in sp̄ol-
ibus et matrimonij. ej̄ eo. si int. Sed de hoc dic-
tū se. ca.

Mota fin Joban. and. in ea. pcurator. de p-
ura. li. vi. modum contrahendi ipsos alia et miri-
nonium q. pcuratorem. Si sponsalia; debent di-
ere. p. multo tibi de mandato talis domini mei.
et nomine eiusdem. q. ipse te ducet in prexens.

Ita sunt et obligatorij
ut quod prouocatij putoz
modi est oblige mutuo
et obligato ad mutuoj
et oblige mutuo
dicitur putoz quod non
mutuo fecit illi sicut
et non mutuo dicitur
tale putoz et putoz
putoz putoz dicitur
ut et putoz ubi sic
est putoz nulli ptoz
qui iuncti sunt ptoz
putoz in ptoz partendo
sic dicitur

Additio. pro d^e serio^{re} h^{ab} matie. no. vnu singlare qd no. pa. i^r silo^r plvum stipendi. et d^e fa
risq; vbi d^e qd p^r f^e n^r auctor^r quinno n^r parat^r val^r mulier^r obligari. multa seu d^e niam ad
m^r rotat^r sed. sed s^r q^r it^r necessario ipso rofens^r liber. ut p^r bat^r i^r. uno de d^e sp^r ipu. li vi. **Tal**
si d^e sag^r p^rmit^r nou^r mulier^r absens. et ea postmod^r st^rifirata expelle^r taric^r obstat ut puta
expensa localia ut sp^rda l^r sp^rda t^r sp^rda vade ad domum epig^r mulier^r sat^r ronu. s^rit^r dicta sp^r,
salua ut ex n^rnt. q^r apt^r p^rb^r i^r. b^rad. multa gl. de d^e sp^r ipu. 7 exp^rss^r i^r. 1. de mat^r no. rot^rto
rot^r il^r vme i^r gl. up. i^r b. t^r i^r vme. Et cl^rassific^r h^r. jo. an. i^r d. c. uno. s^r gl. i^r nouella sua. Dic^r o q^r d^r
parat^r et alios rofam^r nos q^r d^ria. q^r ex rofartu parat^r obligat^r filii si sit^r p^rnt^r et no rofardi/
nos. un^r sola p^rntia h^ret^r p^rofatu. Et si p^rle loq^r t^r y. i^r d. c. uno. q^r Talioze rofam^r nos rofartu/
no sufficit sola p^rntia. Si s^r q^r it^r q^r mulier^r st^rifirata de sp^rSalib^r p^r eos rofartu p^rntia taric^r per
modos an^r d^ros et silos rofentiat^r.

Batrimonium. iii.

Thoc in animam suam intro. Et versa vice puella respondebit, prout tibi nomine domini tui recipi ent. et sibi p. te. Q[uod] ego ducam ipsum in virz: nisi steterit per ipsum. et hoc iuro. In matrimonio de presenti dicet. talis dominus meus mandat tibi. Q[uod] ipse per me: sine mediante me: et tibi nuncian te accipit te: et p[ro]sentit in te tanq[ue] in uxorem sua: et econuerso r[es]pondebit puella. et ego te mediante: dominum tuum recipio in virz meum. cum ipse te mediante me in suam recipiat. et in eum plentio tanq[ue] in dum et maritum.

Atrimonium tertio.

Quo p̄trabit. Et querit primo. utrum
per plenum cōtrahat. matrimonio num.
Respon. q ad p̄bendū m̄rimoniū rēq̄t̄ mutu⁹
plenius. Ex quo enim vir p̄sentit p̄ verba de plenti
in mulierem et econverso seu alia equipollētia ver-
bis; statim est matrimonii.

Sed utrum verba ipsa sint necessaria. R. Panor. in c. tue fraternitatis. extra eo. q solo p̄sens legitimo p̄trahit matrimonii. Sed verba requiriunt quo ad p̄batōem. Et intellige vel alia signa equipollentia. Et dicit fīm Hostien. et p̄minter moderniores verba nō esse de substantia etiam q ad ecclesiā. H̄ satis est q qualitercūq; appareat de p̄sens q signa. etiam in loqui valentib. Nam v̄ba solum erigunt ad ostendendum p̄sensum. Ideo satis esse dz q per signa appareat de ipso p̄sens. ad hoc facit. ex eo. cū apud. vbi dicit q sufficit cōlensus. Nam illud dicit sufficere; quo posito nihil aliud requiri ad substantiam actus. vt no. in c. statutum. de scriptis. l. vi. Item nullus tex. p̄cile requirit verba. Nec ob. d. c. tue. quia papa relip̄det p̄sultationi. Et sic nō ponitius de nouo. Et p̄ hoc tollit motiuū Inno. dum dicit q ecclesia hoc statuit. Nam hoc statutū nullibi habet. Nec ob. q matrimonium est sacramētum; qd requirit aliquod signum exterius. quia dico q bene habet signum vel nutum et hoc sufficit. Et si obiciat q p̄ dicta. q solus consensus sufficit; ergo non requiri aliquid aliud. Et sic nec verbum. nec signum; ex virtute significati dicti verbi sufficit; vt dictum est. Respon. Panor. in c. tua nos. extra eo. q hoc non obstat. quoniam p̄sens nō potest haberi nisi mediante verbis vel signis. nam si vir ignorat mentem mulieris. et econuersio. ibi nō est p̄sensus. id est simul assensus h̄ dissensus et separatus assensus. Glo. etiam Ray. dicit q si p̄ellarla loqui verecundat. et tū patit se iubarri. vel patit se dotari. ipsa taciturnitate et patientia p̄sens eius exprimitur. q̄nus lingua taceat. Tho. etiam dicit sufficere in hoc casu q non contradicat. Si autem nulla sint indicia de consensu eius. non est presumentum de matrimonio. Dicit etiam Thomas q si quis scribat voluntatem suam. sine verbis videt sufficere.

¶ Quid si q̄s dicat. volo te decetero hie in vxore:
et volo q̄ tu sis mea vxor. Respon. fm Panor.
in c. ex parte. extra co. q̄ quibz verba in dictu conse-

run de presenti. et tunc indubie illico contrahit matrimonium. ut si vir dicat: accipio te in uxore. et econuerso. ut in c. pe. ex eo. Quandoq; verba sonant in futur. Et tunc aut denotant principium actus. et tunc sponsalia de futuro. et si dicis. Promitto quod te ducam in uxorem. vel im- ductum tales. vel quid simile. et iste est casus capituli de illis. extra eo. Quandoq; verba sonant in futur: sed denotant executioem: actus assumptiv perfecti. Exemplum. pmitto quod habebo te. p legi- tum uxori. nam non potest haberri. p legitima uxori nisi precedat matrimonium. Nec enim verba et similia denotant executionem matrimonij. unde tacite ex quo se obligat ad executionem: videt de presenti contrahere. p hoc facit quod notant docio. in c. cum. Ad. de consti. vbi dicunt. qd si pben da que solet conferri tui canonico. si conferset extra- neo. videt tacite collatus canonicius. Et hoc pcedit. maxime si apponatur hoc verbum. ab hoc tempore. vel decetero. nam immediate se obligat ad executionem matrimonij. ergo tacite tunc con- trahit de presenti. Sed idem est etiam si non ap- ponantur illa verba denotantia extremitatem tem- poris. quoniam si in obligatione non apponantur dies vi def incontinenti obligatio facta. l. in omnibus. de re. ii. Et iste est ipse casus. d. c. ex pre. Et hec pcedunt nisi hec yba denotatia executio. sequan- tur sponsalia de futuro. utputa. Promitto quod du- cam te in uxorem. et tenbo te. p legitima coniuge. Nam p yba pcedentia restringunt sequentia in e- pus matrimonij facti. s. cu mrimoniū factum erit. ¶ Et pbec pdecidi quod sat is dubia. Quidaz dicit mulieri. pmitto tibi quod non habeo aliaz mulierem in uxorem nisi te. nunquid sit mrimoniū. Jo. an. in ad- di. spe. sentit mrimoniū esse factū. qd dictio: nisi cu m sequit negatiuum factū positiō. vt notat glo- in regula pctii. de re. ii. li. vi. Ad. an. videt sententia oppositum dicens qd dictio: nisi: facit quicquid positiō nem fm habitum. quicquid fm actum. vii. cu illa yba sint de futuro. qd non habeo aliaz nisi te. vt si disponere qd in futur. si est facturus. fhet cum illa. S; si yba fuissent. plata de pūti. vt qd dixit. nolo aliam habere in uxorem nisi te. tuc dictio nisi: denota actum de pūti. h; pdicta videt pcludendum p pma opinione. Nam si dixisset pmitto qd te habeo in uxorem: statim eēt mrimoniū. ergo idem si dicas qd non habeo aliam nisi te. Nam vī velle qd ista habet in uxorem. g. incontinenti: cu non sit apposita dicas. hec Dano. Opinio tui. d. an. vī satis ronabili. ¶ Quidaz sic dicit vir. pmitto tibi quod semper prout debo sicut uxori. et illa similia responderet. Respon- deo fm Hostien. nisi aliud ptestentur p matri- monio indicabo.

Quid si dicat, pmitto q nō dimittam te, p me-
lior vel peior. **R**es. **E**m **H**ostis, p matrimonio iu-
dicabo, tamen **E**m conscientiam intentioni eorum
standum est. In foro autem ptentios. standum
est pmutu significacioni verbos, seu iur. interpre-
tationi, et in c. i. effeo.

Quid de illis qui post datam fidem de p̄ben-

Matrimonium. iiiij. Fo. CLXIX.

Dicunt. Bibamus in nomine matrimonij. vel osculemur nos inuicem. nunqd protrahit matrimonium. Ru. fm. vv. Credo quod non. nisi hoc agendo voluerint recedere a sponsaliby de futuro & probere de propria. nam quod dicunt note matrimonium intelligentia dum est probendi potius quod protracti. cui ante acru non sit de matrimonio habe de sponsaliby. et hoc nisi de pria intentione potest.

Quid si nobis actum sit de sponsaliby sed simpliciter vterque dicat dicta vba & sequenti osculum de co*ni*sensu. Ru. fm. vv. credo quod si probates pro hoc intendentes probere matrimonij precium est. Ad iudicandum aut de intentione: recurrentum est ad circu*lit*as vbo & precedentium & sublequuntur & bramo*rum* indicia. quod si nulla apparent: non credo quod sit matrimonij. & presertim si vterque vel alter negat se intentionem habuisse prorabendi. aut si alter ad secundam vota transient.

Pone quodaz in printia plurium soro*r* dicat eis. Promitto vobis: quod vnam ex vobis ducaz in uxorem. & omnes resident placet & ita iurat. postea cognosceniam: nunqd est matrimonij. Ru. Homo. quod ipso facto proficit. hab. glo. in. c. ex litris. el. ii. de spon. tenet dominum. vt nec veritate sponsaliorum. nec virtute matrimonio cogaf illam ducere. Sponsalia emisque fuerunt nulla. Cum emis non possint prosistere ex prinius tempo*r*: oportet dicere quod cum omnibus sordibus sponsalia erint procta. sed sic nullam posset duce re obstante publica honestate. Et hanc op*er* glo. te net Jo. an. Sed hec omnia tollunt fm. Ho. quod fatidum est sposalis a principio fuisse incerta & sub quodam tacita preditione quod promituit accipe quam elegerit. non nasceat publica honestas. nec est verdi cere etiam proensem de printi adesse. sed copula subsecuta operat purificato*r* illius tacite preditionis. quod videlicet prosentire & eligere istam. Et hanc op*er* fm. sequit Panor. in. d. c. ex litris. Nam in dubio non dicitur pluri duplex print*em*. sed stupi & piuri*em*. sed pot*er* in fauorem matrimonij debemus pluriere copulam fuisse licita*em*. Et quod voluerit ille adimplere iuramentum suum. Nam in dubio sp*ec* iudicamus pro matrimonio. vt in. c. licet ex quodam. de testi. Secus fm. Ho. si quod iurare se dicere vnam de certo loco. non tunc cognoscendo certam veram. non videt cu*ia* illa probere: cum possit hoc casu cu*ia* alia probendo adimplere iuramentum. Idem Panor. sed Lar. in. d. c. ex litris. no. d. Jo. an. abi tenet. quod nec protextu*r* iuramenti. nec sposalis. nec matrimonio ista mulier cognita poterit petere hunc in vir*em*. quod non infuen*it* pluri*em* mutu*em*. nec vba proctus directe sunt certa ad eam. copula aut vbi proctus non precedit non indicit proctum. quod tem iuramentum dirigit obligato*r* in deum. posset dici quod isto casu. ex officio iudex ca*pi*ti*um* vitandi: posset cogere hunc ad probend*um*. Op*er*io tem Ho. videat satis tolerabilis fauore matrimonio. Et propridicta pat*er* ratio ad quodem. Quis promisit duci Ali*um*. accipere vnam ex suis subiectis. & ita iuravit. pluriuit copulam cu*ia* vna. Dic quod hoc casu non est matrimonio. vt dict*um* est sed. Et isto est dictia a precedenti*r*. quod ibi. proprisummat*um* copulaz erat

nata affinitas cum alijs sororiby. & ideo cogi dicitur probere cu*ia* illa. Secus in casu non e*st* quod licet prosummet copulam cum vna subdita ducis*us*. non propriter hoc im*perdit accipe aliaz.*

Quid si quod promituit accipe vnam ex filiaby tem quam elegerit: & ipse prosentunt. & interuenit iuramentum: postea sequit copula cu*ia* vna. An erit matrimonij. Hosti dicit quod sic. Et ita prominiter tenet fm. d. Jo. anto. in. d. c. ex litris. quod ver est dicere singulas istas mulieres proensisse sub hac preditione. si eam elegerit. Sed copula habet vim purificatio*n* preditionis. c. de illis. de prodi. ap. ergo tenet matrimonij. Et si dicat. quare lecus in quone glo. d. anto. assignat ratio*n*em. quod ibi proensis*us* fuisse nudus & purus. Et ideo ratio*n*em incertitudinis vici*at*. hic autem fuit sub conditione subsensus. & proctus refer*it* ad tempus purificate preditionis. quod ipsa purificatio*n* preditionis vide*at* in proctu*r*. ergo ex quo*r* postea certaz elegit. videt proensis*us* ille fuisse certus a principio. Et isto restaurat matrimonium per copulant*em* preditionis purificat. d. c. de illis.

Otr*um* proensis*us* ad tem pro faciat matrimonij. Ru. fm. De. cum inseparabilitas sit esentialitas matrimonio: dicitur ad matrimonio re*qui* proensis*us* ad inseparabilitatem. & si sit ad tem pro non facit matrimonij. ex de co*ndi*. ap. c. fi. Hoc intellige si deducatur in pactum expressum ab ambobus. Sec*u* si in corde retenta sit talis predictio. nam prodictio in corde retenta nihil operat. Et hoc singulariter volunt Inno. vt dicit Panor. in. d. c. fi. vbi singulariter distinguunt. quod si vterque ou*rum* proensis*us* predictio*n* apposite habent matrimonio tem matrimonio non tenet. Si aut alter probatur: tenet matrimonij si fuit processum ad prosummat*um* ipsi*r*. Idem dicit fauore matrimonio si alter tacuit. & licet cens habet prodicente*r*. Et no. bene hoc dicit Inno. videt emis in hoc velle quod in aliis actibus tacere videtur prosentire proctu*r* fm. prestat*um* alter*r*. licet prestat*io* sit onerosa & odiola. vt dict*um* est sed. Electio se cundo. Et dicit Ho. quod hoc sepe est prodicand*um*. ne simplices mulieres decipiant*ur*. De. quod principali vide*at*. Papa.

Matrimonij quarto.

Misi fiat contra intentionem. Et querit: se quod prohabunt verbo & dissidenti*an*imo nunqd sit matrimonio. Ru. fm. vv. si vterque vel alter animo dissentiat. non est matrimonio. Si tem de isto prostiterit: ecclsia propellit eos simul effectu*r* de intentione prostare non possit. ver nec crederet ei quod dicit se non intendisse. quod quilibet sic possit dicere: & separare matrimonium. quod vt dicitur de proba. pro tuas. nimis indignu*em* est iuxta legitimas sanctiones. vt quod quod sua voce lucide protestatus est in eum calum*um*. proto valeat testimonio infirmare. Si tem signis evidenti*bus* appareat de falso*r*: ecclsia non indicabit matrimonium esse. abs verbis stabit. hoc posset intelligi. quando vterque vel alter eoz reclamaret statim post tale matrimonij proctum se non proensis*us*. vel fuisse deceptum. Sec*u* si propriter aliquod tem interual*um* notabile eti*az* iuraret se non verus co*ndi*con*su*ta*re*

Additio Et dicitur sicut papa multe quod non potest probare retractio matrimonii quod fuit clades istius. Dico tamen etiam quod si viri statim et ipsa multe acciperet alium virum. Et cum dicitur si ipse est etiam magis dissensio portio puta quod viri est alius multo melioris redditus quam multe ita. Non est videlicet illa ista accipiet in uxori. sed ut sit ipse si aliquis aliud signum videtur fraudis apparere quod potest probabilitatem psumi.

¶ Utrum autem copula carnalis post contraera sponsalia de futuro faciat talia sponsalia omnino transire in matrimonium. Resp. Filius per nos in eis qui extra eos quod aut vir cognovit sponsam de futuro affectu maritali: ita quod tanquam uxore cognovit. et tunc non est dubium quod est matrimonium. et post tractum est nullum. cum primus in veritate teneat ex psonis tacite prestito in copula. Aut cognovit sponsam non affectu uxori nec habens animus consentiendi in eam tanquam in uxorem: tunc quo ad foro iudiciale secundum iudicabitur nullum: et primus erit validum. unde tunc filius erit legitimus. per hoc tex. in d.c. is qui. Quo vero ad deum tenet dominum. quod secundum matrimonium teneat et non prius unde potius debet pati excommunicandem quod adhuc prime sponse. cum sponsalia prima sunt soluta per sequens matrimonium. Sed Hostes dicit quod in utroque foro parendum est pape qui potest statuere quicquid volunt in matrimonio non consummato. Sed alia opinio approbat d. an. et illa videtur verissima. Nam papa non potest supplerre consensum quo matrimonium contrahitur. Item tex. in d.c. is qui. annullat secundum matrimonium non dispositivum. h. illustrare. s. si prius est presumptum de iure ergo sequitur quod secundum est nullum. Ita quod illatio nullitas est fundata super presumptione. h. si presumptio est falsa ergo quicquid sequitur corruit. Idem tenet RI. in iiiij. Si circa hoc monachus clarus et brevius declarat. puta. de eo quod post datum fidem de obendo cum aliis: cognoscit eas dicere viri faciat alio presummandi matrimonio videlicet ea ut in sua. et tunc presummat matrimonium: dicitur illa silentem intentio habeat tam in iudicium ecclesie dei. Aut ut in sua intentio formicaria. vel ut sua in punita. et tunc non est iudicandum in foro penitentiiali nisi matrimonium esse presummatum. Et sic secundum accepit de punita: dicitur remanere cum secunda. hec monachus.

¶ An autem papa possit voluere psonsum bovis: ut faciat ipsum psonsum in illam in qua non psonsum. ut impedit ipsi psonsum in ea in qua psonsum. intentum quod iste homo habeat psonam suam dimittere et sequitur motu pape. ubique. Contraria sponsalia et cognovit eam psonabilem affectum: postea vero cu[m] secunda probatur punita. Cum quod remanebo. papa dicit quod cum pma. d. c. is qui. RI. Sicut de lau. in suo scilicet. quod posset papaver statuere quod post carnale copulaz sponsum non posset obere cu[m] alia: decernens irritum. Et tunc primo non sequitur non teneret. et esset ea iustitia: quod cognatio legalis. abs non est obediendum pape. nisi in foro contentiouso. et non potest facere psonum q[ui]t ad advertentem vbi non est. ut no. II. in d.c. is qui.

¶ Numquid autem aliis modis sponsalia de futuro possint transire in matrimonium de punito per copulam carnalem. R. q. sic. ut habet p dico. et Se. in c. si infantes. de despon. impi. li. vi. ubi habetur quod sponsalia que verbis zmentem contrahentium lumen de psoni. tamen iuris interpretatione sunt de futuro: transiunt in matrimonium ppter copulam. per oscula. amplexus. munera.

Batrimonium.iii.

Ptrum autem copula carnalis post contra-
cta sponsalia de futuro faciat talia sponsalia om-
nino transire in matrimonium. Resp. fm Pa-
nor. in. c. is qui extra eo qd aut vir cognovit spon-
sam de futuro affectu maritali: ita qd tanq; vro-
cognovit. tunc non est dubium qd est matrimo-
nium. t post tractum est nullum, cum primi in
veritate teneat ex pscnsu tacite prestito in copula.
Aut cognovit sponsam nō affectu vro-
cognovit. nec habens animum consentendi in eam tanq; in vro-
rem: tunc quo ad forz. iudiciale. scdm iudicabitur
nullum; t primū erit validum. vnde tuc filii erunt
legitimi. p hoc tex. in. d. c. is qui Quo vo ad deū
tenet Vin. qd scdm matrimoniu m teneat nō pri-
mum vnde potius debet pati excommunicant
qd adhuc prime sponse. cū sponsalia prima sint
soluta per sequens matrimonium. Sed Hostie,
dicit qd in vroqz foro parentum est pape qd po-
tuit statuere quicquid voluit in matrimonio non
consummato. Sed alia opinio. approbat. d. an. t
illa videtur verissima. Nam papa non potest sup-
plere consensum quo matrimonium contrahit.
Item tex. in. d. c. is qui annullat secundum matri-
monium: non dispositiue. h. illatiue. s. si primum
est presumptu de iure ergo sequit qd scdm est nullum.
Ita qd illatio nullitat est fundata sup psum
prone. h. si psumptio est falsa: ergo quicq; leui
coruit. Idem tenet Rr. in. iiiij. S; circa hoc Mo-
nal. clariss t breviss declarat. pnta. de eo qd post
datam fidem de phendo cuui aliq: cognoscit eaz
dicēs ut faciat aio psummandi mrimoniū vte-
do ea vt iā lura. t tuc psummañ mrimoniū: du m
illa silēm intentōz heat. tam fm iudicium ecclie qd
dei. Aut vtis ea intentōe formicaria. vel vt sua iſu
tur. nō vt sua in pnti. t tuc nō est iudicandum in
foro pntali mrimoniū esse psummatū. Et si secu-
dam accepit de pnti; dz remanere cum secunda.
bec Monal.

An autem papa possit voluere presensum bovis ut faciat ipsum presensissimum in illam in qua non presensit, vel impeditat ipsum presensisse in ea in quaz prout presensit, intantum quod iste homo habeat presencias suas dimittere et seq motu pape. Vbiq. Littera ipsa dicitur et cognovit ea et cubiculum affectu: postea vero hoc cum secunda proba dicitur. Cum quod remanebo, papa dicit quod cum prima, d. c. 18 q. R. B. Guilielmo de lau. In suo sacratissimo posset papam statuere quod post carnalem copulam sponse non posset esse in alia: decernens irritum te. Et tunc minime nullum sequens non teneret, et esset ea iustior: et cognatio legalis, alio non est obediendi pape, nuli in foro contentio, et raro non potest facere presensum quantum ad veritatem ubi non est, ut non. Non in d. c. 18 qui.

¶ Namquid autem alijs modis sponsalia defuturo possint transire in matrimonium de p̄t q̄ per copulam carnalem. Rū. q̄ sic. vt habet p̄ docto. & Ge. in. c. li infantes. de despōn. impu. li. vi. vbi habetur q̄ sponsalia que verbis & mente contrahentur sunt de p̄senti. tamen iuris interpellatione sunt de futuro; transirent in matrimonium p̄ter copulam. per oscula. amplexus. munera.

interventum est modo alii
habituantur vel ex aliis n*on*
in dicto, s. infantes. Et hoc
pertinet omnino. Spontal-
bus tamen contrahentur pe-
cado transactum in matrimonio
qua neper necum carmali-
us est qu. Ad Panorum in c.
do. Alioquin ratione, q*uia*
est declarans plenium m*erito*
nam verboz predeemunt
adigunt de conscientia. Si de fatti
non enim.

Dund si quis protestet et
sicut non fac animo cœrare
te ut cognoscas carnali-
bus membrum. Si fui in
te et ad te dicimus intelligere
interpretatio nostra est confron-
tibus; ales propositus omni-
potentia voluntate mutare. Et
non vivat forma coniecta-
ta suo nomine. **I**o. vid. **P**a-
cas capti tua, extra etiam
sumptu matrimoniū prop-
ficiencia admittit potest pa-
rebandi fraudem, licet di-
saprobata, prævinciabili-
tati potent ad secundā vos-
culo c. tua, q. de fraude h-
abilius dicit dñi quia adul-
terio qualis gestare possint,
sicut ad despiciēti tñ virtutē
potest carnalis copula alio si
admodum pium non ad-
mittit, d. c. tñ qui beg-

Atrimon

Matrimonii. v. Fo. CLXX.

interuenientia vel modū alium: ut quia simul co-
habitauerunt vel se prius nominabant fin glo-
berant eneuerunt. Sponsalia vō de futuro ver-
bis i mente contrahentis per amplius tocula
z. nō transiunt in matrimonio. Nec hoc miruz
quia nec per nerum carnalis copulare vī i dicto. c.
is qui. Idem Panormi. in. c. adolescens. d'pon-
do. An assignat ratione; quia actus superueni-
ens declarans p'sensum: intelligitur declarare fin
natura verbōz precedentiū: vt si sit de p'senti; in-
telligat de p'senti. Si de futuro: intelligat de futu-
ro fin eum.

Sed pone q̄ ambo infantes: vñ vñus infans s̄ alius non: contrahit sponsalia per verba de p̄ senti. Et post infantiam apparuit illos in eadem voluntate permanere: ita q̄ ratiﬁcata sunt sponsalia post completam pubertatem: t̄ alis q̄ per copulam appareat durare voluntatem: an sit matrimonium solum sponsalia: videtur q̄ sint sponsalia sola: quia ter. in dicto. c. si infantes. loquitur de verbis polianis ab impubere. vnde absurdum videtur extenderet ad verba prolatæ per infantem: cui illa a principio fuerint nulla. Inconstrarium facit ratio superposita. q̄ actus superueniens t̄c. Itē cum nūc possint contrahere de p̄ senti: si osculantur se adiuvicem ut maritus t̄ virorū: non video quare iste actus non faciat matrimonium: sicut facit sponsalia de futuro. ut dicit glo. super verbo vel factio. in dicto. c. si infantes. vt qua post septennium secūtacet. vel eam oscularunt ut sponsam et his similia. Constat enī q̄ isti actus inducunt matrimonium: vt erit nūc. non vt ex tunc ergo ex quo sunt habiles: t̄ osculantur se vt vir t̄ virorū: iste consensus ita debet validare sponsalia de p̄tū nulla sicut validat sponsalia de futuro nulla. Idē. d. an. in. d. c. adolecēt + **P**ropositum est. quia matr̄is causa plumbū in quoque d.

Tunc si quis protestet corā plurib⁹ q⁹ quicqd
facit nō facit animo cōtrahēdi. postea verbo con-
trant ⁊ cognouit eam carnaliter. nūquid iudica-
bitur matrimonii. Mū. q̄ v̄. q̄ s̄. q̄ recurren-
dum est ad cōmūnē intelligentiā verbōū. ⁊ q̄ a
interpretatiō facienda est contra eum qui dolsi ad-
bibuit. ⁊ lic⁹ protestatus prius fuerit. potuit tamē
postea voluntatem mutare. Ei si quādo contrahit
non vtitur forma consueta verbōū. sed dicit mu-
tato suo nomine. Jo. vel Pe. delponit resicut in
casu capiti tua. extra eo. tunc cōrra huiusmodi. pre-
sumptiō matrimonii propter carnale copulam.
subsecutā admitti potest probatio incontrariū ad
probandū fraudem. lic⁹ difficile sit eam probare.
qua probata. prūniciabitur nullū fuisse matrimo-
niū. ⁊ poterit ad secūda vota transire. nec negatur
in illo. c. tua. q⁹ de fraude huiusmodi cōstare non
posit sed dicit tñ qualit̄ tibi cōstiterit nō videm⁹
tn⁹ qualit̄ cōstare potuerit. Si tñ i. p̄trabili spō-
falia aio dei p̄p̄edi tñ vt̄ verbis cōsuetis. ⁊ sequit
postea carnalis copula aio forniciandi. contra hu-
iusmodi p̄sumptionē nō admittit. probatio incontrā
Mriū. d. c. is qui. hec Vl.

Dicitur dicitur qui hoc dicit
Atrimonium v. sub cō
e p̄t̄ h̄ s̄lā iuris & p̄t̄rōd̄ sp̄faliā d̄
e m̄n̄o r̄t̄k̄p̄t̄ - f̄c̄l̄ḡ t̄st̄f̄r̄
att̄ e f̄t̄v̄. q̄nt̄ d̄m̄e. iur̄ et̄ m̄
t̄s̄. f̄. Et̄ ita r̄t̄ f̄t̄ p̄ d̄or̄ z̄c̄

ditione. Querit utrō matrimonium factum sub eō ditione teneat? Rū. distinguendū est de p̄ditionib⁹. Nam quēdā sunt cōditiones generales que semper debet intelligi; ut si deus voluerit et huiusmodi. Et he nullum contractū suspendunt. Quēdam sunt de his que in matrimonio sunt omnino necessarie. et alia impedit̄ matrimonium. ut si es christiana. vel si nō es affinis et huiusmodi. Et iste etiam cōditiones intelligi debent. nec appositi vi-

etiam conditiones intelligi debent, nec apponit vi
ciant contractū. Tertia est conditio de futuro ne
cessaria ut solem oīas cras. vnde si dicat. cōtrabo
tecum si sol oreas cras. contractū est matrimoniuī
quia fin Tho. talia futura iam sunt p̄sentia i suis
causis, sed de hoc. i. Quarta est cōtingens et honesta
que pot apponi et non apponi. vt si pater meus
voluerit aut si dederis mihi. Nec si apponat su
spendit matrimoniuī usq; ad eventum ipsius condi
tionis, nisi interim p̄sensus de p̄senti, vel carnalis
copula fuerit subsecuta. quia tunc videt recessum
a cōditione, extra eo. c. de illis. t.c. super eo. et. c. p
tias. Alij tamē dicunt q̄ si animo fornicandi co
gnouit eam non est matrimoniuī in foro penitētiali
Quinta cōditio est inhonestā, sed tamē non cōtra
substantiā matrimoniuī ut si furtum feceris, vel si
hominē interfeceris, nec si apponat fauere matri
moniuī debet haberī, p̄ non adiecta. et tenet spon
salia stātiā matrimoniuī extra eo. c. si Adēm

salia sine etiam matrimonio. extra eo. c. si. Ideo intelligendum de conditione impossibili. qd; habeat pro nō adiecta. vt si dixit celum teneris. hoc inteligit Areti. verū in c. solet. xxxij. q. si est impossibilis de iure. vel in naturā. Secus si sit impossibilis. ppter difficultatem prestandi. vt si mibi domum auream dederis. ff. de statuli. l. cum heres. qd; tunc viciat contractum. Sexta est in honesta et contra substantiam et bona matrimonij. vt si dicis. strabo tecum ad tempus et donec inuenias aliam dignorem. qd; hoc est contra substantiam inseparabilitatis. vel ut prole enites. quia hec est contra bonum prolius vel si. pquestu te aduterandam exponas. qd; hec est contra longum fidei. et tales conditiones si apponunt annullant matrimonium. xxij. q. iiiij. inter cetera. xxij. q. iiij. aliquando. et extra eo. c. si. Si tamen talis conditione remittat et sequatur copula. tunc iudicabitur p matrimonio. Et si unus tñm coniugii ponit unum conditionem. et alter tradicet vel tacet iudicabitur p matrimonio. Et si tacet habetur p tradidente. et hoc Danoz. intelligit in dicto. c. si. si fuit processum ad summationem ipsius matrimonij. de hoc vide s. Matrimonium. iiij. Quo tñ ad conditionem necessario venturā. vt contraho tecum sol oieritur cras. vel si sol erit in cancro. difficultas magna est inter docto. an sit matrimonium. Nam glo. in dicto. c. p tuas. vult qd; si pendente conditione contrahabat matrimonium cù alia. qd; tenet secundum matrimonium. Ideo Ioh. an. Sed Hosti. et do. xlii. tenet contrariu. qd; ex quo conditione est oīno exitura non habet suspendere actum vel contrahit. nec prie est conditione. Idem Danoz. in dicto. c. p tuas. tamē hec. qd; est dubia. tñ in hoc casu et in sibz. Moralitat optimi documenti qd; in huiusmodi calibus qui non sunt oīno expresse a iure non est omnino

Heilige Maria, so sag
g'mitten alten punche
g'acquif'tell i'woch
ig'bo z'rotinck' f'or sua
urzit 10° ig'barz po
trit o' formata fuit
pt' alzen sun' o' Ray

Additio. Hac
opinione exp̄ssi t̄ doc-
fan de dor i resilio r-
ely. tripiet ex fr̄o
wōt̄ ubi ex eō dōs
clīnat̄ d̄re conclusiōnēs
p̄mā d̄ q̄ n̄ p̄ rohab-
tarvez. n̄ p̄ tradicōe
ad domū p̄st̄im i b-
gīn̄ n̄ p̄ oſta n̄ ex
p̄mixū ad copolā q̄
d̄ lonḡ fortig ab h̄is
dib̄. ſp̄oſalia de
fut̄io ſib̄ 7 mēte
-t̄c̄ p̄ura 7 iurata
trāſent̄ d̄ mat̄mō
Ita conclusiō p̄bat̄ p-
fi. def̄o. 7 Ita plen-
trāſat̄ dor. ibi 7 t̄c̄
1. De mōnōto cōt̄o.

1. *mismo* cōtrō
rōt̄ *terz* v. *ord*
clausu. *spatula* q̄
de pūti. q̄ b̄ q̄ mēt̄ q̄
trahit. *hinc* it̄ p̄
tāp̄ se de futu*pt̄*
mōno etat̄ *utensil*
q̄ b̄ alt̄ si p̄sumi
ant ad etat̄ *līaz*
si it̄ sumat *ostia*
plex iorālūd &
siliā trāsūt & mā
fūmū. *Et de*
e t̄x. en glo. i. c.
vīgo de *despo*.
spube li v̄. v̄li d̄.
i. d̄. modū alia v̄re
plificat. ut q̄ sūt
cohātūerunt vel se
tūgūt̄ nōrābat. t̄
plexabat ut rō
inges *pt̄* at ist̄
fide *coclusiōn* fū
psata s. fā. e *na*
ideo *mīo* cōtar
tū p̄ *pla* de pūti &
habileb p̄ act̄ iā
etod trāsūt & mīo
moniū *psup̄*
pt̄ etat̄ legitimā
se ex q̄ b̄ et mēt̄
pt̄m fuit *mīo*
de p̄senti. *pt̄*
soli iuris it̄ p̄t̄
rōt̄ *spatula* de
futuro v̄ḡt̄
mēt̄ & *pla* pt̄m
fuit *mīomō*
pt̄ est *spatula*
v̄ḡt̄ & mēt̄ ro
v̄ḡt̄ mēt̄ ro

Matrimoniu. v.

precipitanda sententia; alterutro primum aciter asserente
protrari. Et si post huiusmodi tractus conditionales
transfaret ad secunda vota soleniter, forte tunc
est dissilare; aut papam consulere et matrimonium cum
secunda soleniter iam contractum dirimere. Idem
modo. Fortius ergo si transisset ad religionem esset
dissilandum.

Quid si quis significat patri absenti q̄ p̄trat tale matrimoniu; si ip̄i patri placuerit; t̄ anteq̄ pa ter cōsentiat penitus sed pater cōsentit. nūquid est matrimoniu; R̄. fui v̄. q̄ non. q̄ nō videtur q̄ debeat dici consensu m̄li duret quousq; pater cōsentiat.

Quero cōtractū est m̄rimoniū p̄ filiū sub conditione, si patri suo placuerit. Rep̄it patrē illo tempore eē mortuū. An valeat m̄rimoniū. M̄n. q̄ nō: q̄i mortuī nō est aliq̄ s̄ensus neq; placitū. c. si gratiole, de relescriptis, lib. vi. Jo. an. distinguit an iste sciebat patrem suum esse mortuum, et tunc hec cōditio habet, p̄ impossibili t̄ nō adiectorū: ideo valet matrimoniuū, extra de cōdi. ap. c. fi. Aut ignorabat patrē mortuū, et tunc cū animi suisi nō esset p̄ bere de p̄iū: sed arbitriū suum cōferre in alienum arbitriū. Et sic non erit matrimoniuū. Et sic saluat opinio Vin.

Sed pone q[uod] pater dissensit; et postea mutauit voluntatem; denuo co[on]sentit an erit matrimonium purificatum et tractum. **R[ec]U. d[icitur]. J[ohannes]. a[postolus]. in. c[apitulo]. sup[er] eo.** de codi. ap. dicit q[uod] non p[otes]t. l[et]i. b[on]es. s[ed] hoc sermone. ff. de v[er]g. q[uod] ista p[ro]positio. si patri meo placuerit. debet verificari de p[ri]mo o[ste]nsum.

Pone q[uod] pater n[ost]ro p[re]dicat exp[ress]io: an erit matrimonii. R[es]u. L[et]ar. in dicto. c. sup eo. put recitat dictus. d. Jo. an. de m[isericordia] l[oc]o Hosti. tenet q[uod] sic: q[uod] ta- citurnitas habet. p[er] cōsensu fauore matrimonij. et sic erit sp[iritu]le fauore matrimonij.

Pone Ber. accepit Martinum sub cōdītōne. si dederit ei. L. deinde accepit Petru sūr sub eadem p̄dītōne si dederit ei. L. M. et P. eodem tempore dant. L. cui m̄rimoniū p̄ualebit. Rū. d. Jo. an. in. c.j. de cōdī. ap. reiectis tribū opinōnib⁹ ponit quartā op̄i. quam tenet Basg. Lal. 7. Tac. zochus. q̄ neutrū valet rōne in certitudinē. facit c. ex literis. el. iij. de sp̄o. vbi cōmuniter cōcludit. q̄ in certitudō viciat matrimonii. Et nota Panor. in. c. de illis. de cōdī. ap. q̄ hec cōdītio est honesta. Accepiam te in uxorem si tale quid mihi donaueris. Et hoc q̄n subest causa honesta petendi donum. Nam tūc valet cōdītio seu stipulatio. v̄puta q̄n petitur ratione donis. v̄l alterius cause honeste. Et sic non obstat. l. si ita stipulatus fuerō. in. S. si tibi nūpsero. ff. de ver. obli. Et per hoc dicit ibi Bar. q̄ si nobilis p̄traheret eum plebeia; nō esset in honestum q̄ aliquid. p̄mitteret ip̄i nobili in compensatione nobilitatis. Nam tūc cessat ratio libidinis. Et idem dic vbi subesset alia oīlīmis causa p̄ hoc facit. d.c. de illis. vbi cōdītio si. L. mihi donaueris. suspēdit sp̄olalia. vbi tūc fuissest in honesta: habita fuisset p̄ nō adiecta.

¶ Quid si q̄s p̄trahit sp̄s̄alia cū bac p̄ditiōe: si p̄mis̄it coitū: vel ducā te post annū si p̄mittas coi-

re tecū; et subsequat copula. nūquid est mīrīmoniū
Rū. sīm Inno. et Ber. q̄ sic: q̄ si de fornicatio coī-
tu intelligit. turpis ē p̄ditio: et p̄nō adiecta babe-
ri debet. extra eo. c. i. et vltio. Et ideo secura copula
statim est mīrīmoniū. saltē p̄sumptū. Si aut intel-
ligat de legitimo coitu: multo fortius est p̄sumen-
dū p̄ mīrīmonio. Et eodē mō si dixerit. strabā te-
cū si vñq̄s otraxero si pmiseris tē.

¶ Quid si dicat accipia te; vel accipio si inuenia te virginem postea sequat coitus; nec inuenitur virgo. Num fui Virg. Inno. et Mo. Judicandi est pro m̄rimoniō sicut etiā. §. pcedēt. Et addit Mo. q̄ licet sic oporteat indicare i foro iudiciali; apter hoc q̄ nō possunt haberi alie probatōnes; tñ in iudicio aie nō est m̄rimoniū. extra de p̄di. ap. de illis. et c. super eo. et c. q̄ tuas. Nam bñ est q̄ mulier quein fraude m̄itēta fuit decepta p̄maneat. Et viro subueiat. qui forte intendit bigamia vitare. Et sic p̄dītio fuit honesta; licet actus in honestus. Et si licet p̄bare posset p̄ confessiōnē ipsam. vel als q̄ nō fuerit virgo; etiā in foro iudiciali nō teneret m̄rimoniū. D. tñ Lar. put̄ recitat. d. Jo. Anto. I. dicto. c. per tuas. dicit q̄ ista p̄dītio. si tu es virgo. vel sit e virginē inuenero; dummodo nō referat ad copulā nō est turpis; sed suspendit m̄rimoniū. utputa p̄ aspectū matronarū.

Que est differētia inter p̄trahere matrimonii sub p̄ditiōe; vel p̄trahere sub modo. **M**ū. fīm vī. generaliter sc̄dūm, q̄ p̄tractus qui nō sit absolu te et libere. p̄t aliqui esse sub p̄ditiōe; vt dono vel vendō tibi hoc si hoc feceris; vel si hoc fuerit. Itē p̄t esse sub mō vt si dicat. dono vel vendō; r̄fācias hoc vel mō. alioq̄n reuocet quod donauit vel vendidi. Item p̄t esse cum appōlitiōe causerit si dicat; q̄ hoc vel hoc est; siue fuit. Et cōditio fit per si. modus p̄ vt. causa p̄ q̄. vñ ver. Sc̄ito q̄. vt. mo dus eit. si. p̄ditiō. q̄. causa. Et si quidē contractus fiat sub p̄ditiōe; nō tenet nisi extante cōditioe. Si cut et dō matrimonio dictū est. Si vo fiat sub mō; statim tenet. Sed si nō seruerit modus poterit re uocari. Credo ergo q̄ licet matrimonii sive spon salia possint p̄trahi sub cōditioe; nō tamē sub mō. Ita q̄ illo modo non seruato. dissoluatur matrimonii sicut fit i alijs contractib⁹; q̄ matrimonii rite factum non dissolutur; nec etiam sponsalia. Matrimonii vo factum ex causa. tenet. sine cau sa sit vera; siue falsa. vt cōtraho tecū quia diues es vel q̄ fecisti sic; nisi ipa falsa causa p̄tinetur in se ali quod impedimentū. vt cōtraho tecū q̄ liber es; et non esset.

Quid si dicat si prmislerunt me tecum coire accipias te in uxore; vel dabo tibi. **L.** vel maritabo te. **E**t sequitur copula carnalis. non quid presumet pro matrimonio. bec-
q. accedit de facto. **E**t propter hoc disputata fuit publice i studio taurinensi. et defensata fuit pro vitrag-
pte. tunc dicendu[m] videt finem coem op[er]i. non esse presumen-
di. pro matrimonio. nam ille q[ui] sic dixit habet optionem
q[ui] liberare se posset utrilibet faciendo; nee recolo
presumptionem inductam esse a iure; q[ui] intelligat rece-
dere ab optione. propter carnalem copulam.

Tunc si dicat: Profero quod nunquam deficiam tibi in

Batrimonij. vi. Fo. CLXXI.

vita mea et secuta est carnalis copula: Nudo fui
Monal, nisi praheter p huiusmodi verba inten-
deret spousalia cōtrahere: et nisi de hoc cōstet indici
no debet psumi p matrimonio ex illis verbis, p
carnale copula subiecta: cum p huiusmodi vba
negativa, no deficiat tibi et huiusmodi no pseue-
rit obi spousalia vel matrimonium.

Quid si q̄s p̄bit cū aliq̄ sub p̄ditōe: & postea cū alia pure t̄ line p̄ditōe p̄bat: R̄n. d̄z remanere cū secūda: etia si sit p̄sanguinea p̄me: q̄ nulla publice honestat̄ iusticia ōta est: vt s̄. **I**mpeđimētū. xiiij.
Querit de q̄ quotidiana. Pone duo inter q̄s obstante impeđimēto canonico nō potuit esse m̄a tritomū p̄traxerūt sub cōditōe: si papa dispensa re. Dēmū papa disp̄lauit: nū quid sit m̄rimoniu sine alio oſenſu. R̄n. Inno. vt refert Panor. in dicto. c. sup eo. dicit quodā tenere q̄ sic. Secundo refert alios tenere p̄trari: quos ip̄e sequit. Mouētur isti: q̄ p̄m̄ p̄sensus erat oīno a iure reproba-
tus. d̄ hoc in. l. inter stipulante. s̄. Sacra. ff. de ver. obli. Primū op̄i. sequit̄ ibi Lal. t. d. An. Secun-
dam op̄i. sequit̄ ibi do. Lar. Et dicit se sic in facto
cōsuluisse. Mouet p̄ncipaliter: q̄ illud qđ depen-
det p̄ncipaliter a potestate alterius: dicit impossibile. l. apud iul. de le. j. Item qđ fit per remediu ex-

... apud ill. ut. et. sicut quod per remittit ex-
traordinariis; dicit sicut non posse; ut notat Iuno.
in. c. pastoralis. dc ca pos. et ipse. Istud ergo mri-
monii videt fuisse contractum sub conditione impos-
sibili. Et panor. assignat ibi alia rationem. Nam ad
hoc ut actus retrotrahatur; oportet qd potuerit in-
cedere a principio; ut nota in. l. si is qui pemptore
ff. de viscua. sed mrimoniū non poterat esse a principio
tempore contractus obstante impedimento. ergo
non poterat retrotrahi. Et hanc op. videt tenere
R. in. iii. vbi querit; an sit necessariū i isto nouo
coensu; ut interueniant verba; sicut si nunq ad
inuicem traxissent. R. Rich. in sili de illis qui
ante coelum generale capituli nō debet. de consang-
tia. in quo restricta fuit linea consanguinitatis
vis ad quartū gradū traxerunt in quinto gradu
vel sexto vel septimo. et peti an debeant adhuc de
nouo p̄bere; ex quo tales qm̄ traxerunt erat p̄sonē
illegitime. Et si nullus erat matrimonii inter eos
nec p̄ reuocationē istoꝝ statutor̄ fuerunt illa ma-
trimonia confirmata; qd constitutiōes matrimonij
ad p̄terita matrimonia nō trahunt; matrime per
tex. ab. decetero libere copulentur. Et cocludit qd cu-
tia matrimonio fuerūt nulla. et sic cuncti sepa-
ti potuerūt si voluisserint; nec debuerūt simul habi-
tare carnaliter; nisi illi qui de nouo traxerunt ex-
presse vel tacite; et dicit tacite; quia si post publica-
tionē bniusmodi simul steterūt intelligunt ratifi-
casse mrimoniū nō tamē p̄ hoc fuit ratificatiū quo
ad deū; nisi de nouo interuenierit mutuus interi-
o coensus; nec fuit necessaria noua expressio ver-
boꝝ; cum interior coensus expressio coensus;
qm̄ traxerant de facto; sufficit ob mrimoniū fau-
re; ut dicit glo. in. c. nō debet. Et p̄ id in oīb̄ dice-
dū est in casu nostro.

¶ Quid autem de tacere et osculis, que faciunt inter
se huiusmodi sponsi: an habent dispensationem; non quod

Additio An at natus ex isto q̄ retraxerit spousalia sū legitimi. **Dicitur** q̄ si talia spousalia sū retracta ē fācē esse q̄ nullū sūt spesimēta. q̄ ibi nō fuit copula formicaria tñ filij sū legitimi. Et sic diligē p̄ nos. Et p̄ tuas. q̄ f̄. sūt le. Si at spousalia retracta sū publica. q̄ nullū ibi fuit spesimēta tñ copula fuit formicaria. Et d̄ mai⁹ dubius tñ de q̄ ad māj. Et p̄. q̄ de spous. ut q̄d retraxerit spousalia de futo. q̄ habuit coplaz sū ea formicariaz. q̄ p̄d̄ retraxit nō alia de p̄nti. q̄d p̄tla ibi s̄t q̄ p̄mū m̄d̄ h̄b̄t sit p̄ceptu tñ. Et p̄ nos. ibi d̄t q̄ filij de cōnti sū legitimi. Si at spousalia sū retracta cladeſtinū tñ ibi nullū s̄t spesimēta q̄ defuit copula formicaria. Et. Et latoz q̄ f̄. sūt le. q̄ p̄p̄ mat̄mo⁹ tñ. q̄ d̄ destina retraxerit sū p̄sumit rōm̄go. Et ala. Et q̄ p̄nd̄ q̄ p̄p̄ mat̄mo⁹. q̄ p̄p̄ filioz dicunt rōm̄go. q̄d p̄ nos. Et q̄d p̄t. q̄ natus ex mastilo et fūca sū legitimū p̄sumit legitimi. q̄ fācē legitimū sūt s̄t m̄n si vocabat se rōm̄go. Idē d̄r̄ ī rōm̄u isto fācē mat̄mo⁹. Si at retraxerit spousalia cladeſtinū s̄t subserita ē copula formicaria tñ nullū s̄t spesimēta. osq̄. Dubius tñ p̄ p̄d̄ m̄d̄ q̄ filij est illi. legitimi. P̄ q̄ fuit q̄d d̄c̄ s̄t sup̄. t̄. illegitimi. q̄ m̄n s̄t gen.

sit licita? Die q̄ si intētōe corrupta; et ea voluptatis vel libidinis bec faciūt; peccant mortaliter. De eis si sine libidine: sed siue faceret cōsan guineis cō sanguinea; et sic antea fecissent.

Matrimonium. vi. Ano ad de
bitum coniugale.

¶ Querit vtrū cōtractis spōsalib⁹ ante
secentas solēnitates carnalis cōmīctio sit peccat⁹?
Rū. fm Tho. in. iiiij. dist. xxvij. Si spōsa credēs
spōlum velle psuminare matrimonij admittit eā
excusat a peccato: nisi aliqua fraudis signa appa-
reant ex p̄fles: sicut multū dīstatis p̄dītis: vñ q̄ntū
ad nobilitatē: vel q̄ntū ad fortunam: vel alind si-
gnū euīdēs appareat: t̄ codem modo intelligit
q̄ excusatū vir li ppter hoc intendebat matrimo-
niū cōsummare. Sed fm v̄v. in illis locis vbi est
cōsuētū q̄ prius adhibeāt nuptiarū benedictio
si absq; ecclēsie dispensatōne t̄ sine iusta causa hoc
faciant: peccant mortaliter: vt dīctū est s̄. Debitū
in principio. Et iusta causa posset esse si longo tpe
p̄manissent spōlī: t̄ ppter aliquod imp̄edimentū
maritus nō posset ducere sponsaz: vt q̄ sacer nol-
let dare dote t̄ huīsimodi.

Matrimoniu. viij. Quod contra
acto matrimonio accusat prius de adul-
terio; in quibus casib; non possit adultera-

Terterio. in quatuor causis. non ponit aquiliter
a viro accusari. vel dimitti: **M**ix. **f**in **R**ay. **i**n **s**epte-
ctabo. **P**rimus si viu*p*uinc*d* de fomicidio. extra
de diu*o*. significasti. **S**econdus si ip*e* p*re*stitut*u* eam
extra de eo. qui co*c*ol*u*ang*v*ro. sue. discretionem.
Tercina cu*z* ip*a* credebat vir*u* defunctu*t* & nuplie
alij. q*u* maritus rediens tenet*u* eam accipe. **Quartu**
si fuit cognita latenter ab aliquo quem credebat
esse vir*u* suum. ar. **xxiij.** q*u*. i*j*. in lect*u*. **Quintus** si
fuit vi oppressa. **D**o*o* intelligo de vi absoluta. Alii
non excusat*u* **xxiiij.** q*u*. vii. omnes causationes.
Sextus quando rec*o*ciliavit eam sibi post adulterium:
vel eam publice adulterante retinet*u* in p*ro*sc*o*-
tio maritali. **C**ad adul*u*. crimen adulterii. **S**eptimus si aliquis infidelis p*ri*ag*u* repudiauit*u*. t*illa*
nubat alter*u*: postea vir*u* cōuerat*u* ad fidem. Simi-
liter & mulier tenet*u* eam recipere. extra de diu*o*.
gaudemus. **M**ota t*u*. p*ro* declarati*o*e p*re*dictor*u* sin-
gularem regulam qu*a* ponit **H**ans*o*. **iii.** c*on*ques*u*nt*u*
de diu*o*. q*u* quale*u*q*ue* delictum c*o*m*it*at*u* alter c*o*-
iug*u*num: n*o* potest reliquius ob hoc petere separati*u*
onem c*o*iug*u* etiam quo ad th*o*r*u*. **I**flit tam*en* in
delicto fomicidios t*u* carnalis & sp*u*alis. **¶**

An aut*em* propter delictum sodomiticum com-
missum a marito possit vir*u* petere separationens
matrimonij & econtra. **D**ic q*u* sic. dicto. c*on*unes.
et c*on* adulterij. ea. causa et. q*u*. **I**de*o* si vir*u* polluat ali-
qu*a* extra clausura*t*. Nam hoc casu fomicidionem
c*o*m*it*at*u* ar. **xxiiij.** q*u*. viii. meretrices.

Consulit.ar.xxiij.q.iii меретрицаe.
Quid si quis tale quid egit cum propria uxore
Rū. Lau. et huius dicunt q. vro: potest virum di-
mittere. Et hoc si vro: non fuit in culpe sed violē-
tata: vel somno decepta. Sed glo. in dicto. e. omi-
nes senti q. propter huiusmodi extraordinarias

125 qz ibi A26 3rdus^d art.
quoniam 4° flos. sun-
tis redactio. sun. p. t. copia
in. p. t. una. datus superius
in. p. t.

8 rafsh siviz lög. 3. k. 2.
erstt a mulek. 2. 7. 4. 6. lög.
paru teli ita g. m. u. m.
mili vrat. d. t. v. i. a. b. c.
ha. i. ita r. o. m. t. t. a. d. l. y.
tar. v. e. n. p. i. p. a. s. t. t. a.
e. v. v. v. v. v. v. v. v.

et huius sunt separari. si t
u ex rossenu superiori et fa
ne omittit.

J. Redicus

pollutionē cum uxore; vir nō possit dimitti. Sed potest distingui fīm Panor. Si vir vult pseuerare in tali peccato; potest dimitti; als securis. Cum hoc casu nō diuiserit carnem suā in plures. Sicut nec si alter iūcū scđm polluit.

Pone q[uo]d vir p[ro]pter fornicationem uxoris separatus est p[er] sententiam. Hoc vult eam recōciliare sibi: t[ame]n illa non vult. nūquid est cogenda? Rū, s[ecundu]m Ray, vir qui nō peccauit potest petere cogi eam etiā in uitam: nō obstante sententia; quia q[uo]d fauore meo introductus est: in dāmmū retroqueri non debet. Hoc verum nisi vir post sententiā fuisse fornicatus; vel nisi mulier statim mutasset intrando religionem.

Pone q̄ vir adulteratus est occulte: sed v̄oꝝ manifeste; nūquid potest illam accusare ⁊ sine peccato dimittere. Rū. fm Ray. Credo q̄ nō deficit v̄oꝝ ius recipiendi: sed probādī fm Tho. Al. Sof. ⁊ Hosti. Si tamē vir egisset penitentiā ⁊ v̄oꝝ monita nolit agere: sed in adulterio pseuerare: sine peccato posset eam p̄ sententia dimittere fm Sof. ⁊ Hosti.

Sed utravx: adulteria post penitentiam possit
repellere virum ab accusatione. Rū. fini Ray. cre-
do q̄ nō: q̄ penitentia nō tollit ius accusandi in fo-
ro judiciali. xxiij. q. ii. admonere. De hac materia
vide s. Diuinitus in fine.

MEdicus vel cirugic⁹.

Preceptū est medicis: vt cī eos ad infirmos vocari cōtigerit: ipsos ante oīa
moneant et inducant q̄ vocent medicos animar̄: vt postē fuerit infirmo de spūali salute prouisum
ad corporalis medicine remedia salubrius, pcedatur. Si quis autem medicorū huīus cōstitutōnis
transgressor extiterit ab ingressu ecclēsie arceatur.
scz per sententiā fīm glo. donec de transgressione
huīusmodi satisfecerit competenter. extra de pe. et
remis. cum infirmitas. Et fīm Illoctie. ex quo ter-
dicit. papimus. transgressor peccat mortaliter. Itē
in eo. c. sub pena excommunicatiōnis. p̄hibetur me-
dicis ne pro corporali salute aliquid suadeant qđ i-
periculum aie cōvertatur. Et fīm Illoctie. contra
huīusmodi statutum prescribi nō potest: nec ali-
qua cōsuetudine tolli: cū p̄ salute animar̄ indu-
ctum sit. Idem panoz. ibi dices. q̄ cōsuetudo iuri
nō p̄iudicat: nisi sit rōnabilis. Sed ista cōsuetudo
nō bñz se aliquā rōnem. Immo ex ea pueniunt
malta mala vt in ter.

Quid autem si medicus monet et inducit infirmum quantum potest ad vocaudum presbyterum; et tamen ille non vult acquiescere. Numquid medicus teneat totaliter illius curam dimittere. Risi. Panorum in dicto. e. cum infirmitas. dicit. quod illa verba. moneras et inducas. debent intelligi cum effectu; ita quod vocet sacerdotem. alioquin non satisfacit precepto dicti capituli. Et in hoc placuisse. Quidam tamen non irrationaliter dicunt. quod ubi medicus quantumcumque in se est fecerit et inducerit etiam commandando; quod eum derelinqueret. Et ille nibilominus obstinatus discuerat.

ret. et nollet aduocare presbyterum; quod eo casu posset procedere in cura: quia si in tali infirmitate decederet: designatus moreretur. ubi autem de piculo evaderet posset adhuc conuerti. Ad hoc facit c. f. i. de eo qui co. consang. uxoris. ybi dicit. monetas et inducas. postea subditur quod si induci nequerit. Ecce quoniam illa verba non intelliguntur cum effectu. alio non addidisset. quod si induci tecum.

Quid autem intelligatur ibi, ante omnia monent. R. Panoz. Fm. Hosti. q. anteq[ue] recipiat cura corporis; v[er]o pueniat de salario; debet fermare q[uod] ibi dicit. als autem salariū posset repeti; quia contra legē. L. de legi. l. nō dubium.

An autre illa decre. sit intelligenda generaliter de omnibz infirmitatibus; vel restringenda ad aliquas. Dicendū videtur salvo semper melior indicio. q̄d debet interligi de infirmitatibus piculosis & dubiis. nimisleni durum esset; vt p̄ quolibet accidente; vel dolore capitū supuiente infirmo; q̄d medicus teneret inducere istum ad confessionem sub pena peccati mortalis; sed debet intelligi de egritudine tali; que fm se est periculosa; sicut iam febres cotinue pleureles. squincia. dolores colici renū & huiusmodi. Ideo credendum est medicum tunc teneri ad indicendū infirmum ad confessionem; quādo infirmus ip̄e teneretur cōfiteri in dicto casu. sc̄z quādo est in articulo necessitatis seu in piculo mortis; vt dictum est supra. Cōfessio secundo. Secus vbi quis haberet febrem ephimeram & huiusmodi.

Distrum autem medicus prenoscens mortem infirmi vicinam: cuius cura habet teneatur ei numerare. Circa hoc Iohannes. distinguit. aut talis medicus credit verisimiliter quod talis punctionatio mortis multum proderit infirmo quantum ad salutem anime. et ordinacionem de rebus suis. Aut credit oppositum. scilicet quod nihil proderit. Aut dubitat de utroque. Primum casu: quia secundum credit quod proderent. ut puta quia credit quod talis infirmus sit in statu peccati mortalis: et nihil ordinavit de rebus suis que distribueretur post mortem eius: et gravis dissensio eveniet inter heredes propter eas. Audita vox morte vicina: infirmus bene se disponeret ad hunc morientium; et bene ordinandum de rebus suis. Et in tali casu tenetur manifestare per se vel per alium infirmo ex precepto charitatis. et non faciendo peccat mortaliter. Si tamen sunt plures habentes curam unius infirmi: uno predicente aliij sunt libertati. Si vox medicus credit verisimiliter oppositum secundum quod talis punctionatio mortis parvum vel nihil prodierit infirmo. et per oppositum credit quod taciturnitas parvum vel nihil Oberit: quia credit eum esse in bono statu: et hinc ordinasse de rebus suis tunc non teneat medicus predicere mortem. Ita quod non predicendo peccat graviter: quod cessante causa recte. Tamen melius facaret predicendo. Quia ratio est quia quatinus si infirmus credatur esse in bono statu anime et rerum: tam est quantum ad virtutem posset perficere et probabile est. quod audita morte vicina magis se dilipueret. Si autem medicus nihil credit de predictis dñe ob-

Medicus fo. CLXXII.

sed est in dubio: tunc etiā tenetur morte vicinā nūciare: quia in dubio tenetur homo vitare notabilem dāmnum, prīmū si potest. In dicto autē casu potest sequi dāmnum damnationis eterne et rerū temporalium.

Duo se debet habere medicus i medicinis cōserendis: Rū. fm. Inno. diligenter attendere debet ne illas medicinas cōserat; de quibus fm. artē ei nō constat. Nam si dubitationē habet q̄ noē antīcōserendo peccat: quia in tūtiorē partē tēndendum est. Et securius est egrum nature relinquare q̄ medico imperito cōmittere. Et si propter imperitū medici vel cirugici infirmus morit: aut remanet inutile. puta qui habebat tibiam fractā vel brachium et huiusmodi. et ppter eius imperitū remanet destrutus: tenetur de dāmno qd̄ inde sequitur, nam forte habebat aliquā artem: ex qua alebat filios vel vocationē et huiusmodi. et nūc parū vel nihil lucratur: tenetur ad equivalēs fm. doc. Idem Rich. in. iii. dist. xv. ex quo directe nō potest refarcire principale. Idem si ex eius negligētia: quia nō vult aut infirmum tempore ibi debitis vt debet: vel dato q̄ esset peritus: noluit procedere fm. canones medicine: sed iuxta suū sensum. In omnibz pōlicit et similibz tenetur ad arbitriū honorum virorū. Et predicta intellige quādō talis predicabat se peritum verbis vel ex doctoratu. Secus de illo qui dicebat se imputiz: et ex defectu bonorū medicorū fecit quod potuit bona fide. tunc non videtur sibi imputandum: sed potius sibi imputet qui talem elegit. Idem dictum est de aduocato s. Aduocato.

Done medicus promisit curare infirmū liberatus est: sed postea recidivavit. An teneatur pro eodem salario curare egrotum? Spe. distinguit. an incōtinenti eger recidivavit ut tunc teneatur. Aut ex interusso. et tunc non teneatur. vel dic q̄ si culpa egroti. nō tenetur. al's secus. Et hec responso est valde rationabilis. hanc questionē format glo. in. l. marcius. ff. loca. de medico qui promisit tico liberare eum a podagra. et ipm liberasse videbatur. tempore autem transacto. ticius in eandēz infirmitatem decidit. T. agit contra medicum ut liberet eum. quia nō extrahit angustias infirmitatis seu radicem. sed cessare fecit. Item quia nō videtur curasse. ex quo non durat curatio. Item q̄a promisit curationem. videtur p̄mississe q̄ eum pfecte curaret. qm̄ verba cum effectu. et. Item q̄a hui restituit infirmitas. ergo et illi debet restituī sollicitudo curandi. Incōtrarium facit q̄ de p̄sen ti m̄ infirmitate videtur cogitatum. Et ideo illa sublata. videtur sublata obligatio curāti. et. Nā in infinitum non debet obligari: quia infinitas evitatur. hec glo. Tamen quo ad hanc ultimum casum recurrentium est ad verba et intentionem medici et infirmi. Nam si p̄uentum est q̄ deberet eum curare oīno. et a totali infirmitate podagre. tunc medicus tenere quo ad recidivam. Si vero actum est solum de infirmitate: tunc imminentia. tunc secus.

Virum medicus teneatur potius gratis cu-

rare q̄ infirmū permittere mori: Rū. fm. Ray. medicus tenetur curam et consilium impendere pauperi languido; ut habetur. lxxvij. dist. in principio. vbi dicit glo. q̄ medicus debet potius gratis curare q̄ permittere mori: non solum pauperem: sed etiam diutinem. Immo medicus hoc casu debet curare nō solum gratis: sed et suis expensis: etiam diutinem qui nolet aliquid dare: prius q̄ permittere eum mori. Et si cōualuerit repetet impensas: quia utlitter gessit negotium eius. Etiam si moriat eger potest repeteret: quia sufficit q̄ utlitter cepit gerere: licet eventus nō sit secutus. ff. de nego. ge. l. led an vltro. nec potest ei obici q̄ causa pietatis fecerit sumptus: nisi eset. p̄ inquis infirmo. vt. L. de nego. ge. alimenta. Et potest medicus predicta facere et repeteret: etiam si infirmus prohibuerit. Sicut et virum possimus extrahere de domo ruitura: et beneficium inferre iuto. xxij. q. iii. ipa pietas. Immo presumitur q̄ infirmus talia dicendū fuerit furiosus. ff. de condi. insti. qui dām. Et per pdicta solvitur questio: quotidiana. Quidam cirugicus curauit quēdam infirmū in uitum qui habebat pedem putrefactum. et nūc et rassiet eum necesse fuisset ei incidi pedē: ne reliquā corporis ad putrefactionē denenisset. et ad talēm pedem curādū facte sunt multe expēnsas. Infirmitus dicit se nihil ei velle dare: et q̄ potius voluisset abscissionē pedis q̄ tantam pecuniam soluere. Quid juris? Rū. fm. nota. per Bar. in. l. stichus. ff. de pec. le. pro omni eo quod tangit psonam vel libera tam vel vitam vel ciuitatē: q̄ ille pro quo soluit nō potest dicere nō esse utlitter gestum: ut in casu nōtiro. Quod tene mēti. Et pro hoc dicit Bar. q̄ si quis fuit cōdemnatus: adeo q̄ si ille nō solueret amputare sibi pes vel aliud deberet fieri in psonam. Modo aliquis amicus soluit cōdemnationē: animo repeledi. Ille nō vult reddere: q̄ dicit melius esset nubi q̄ pes amputare: q̄ p̄ tanta pecunia soluere. Lerte non posset dicere: vt. est ter. fm. Bar. in. d. l. stichus. et ibi glo. notabilis. Idez dicendū si aliquis fuit cōdemnatus in. L. et nūc solueret esset exhibātum. Si aliquis soluit p̄ eo: nō potest dicere: nō expediebat soluere: q̄ potius expediebat esse bānitum. hec Bar. Et hec nota. q̄ singularia.

Done. Statuto ep̄i caue. q̄ nullus sub pena excōicationis possit intrare monasteria monialū nisi sit medicus. Modo intrauit quidam qui erat medicus non puentatus. an sit excōicatus? Rū. Bar. in. l. sc̄edū. ff. de edil. edic. refert se habuisse bane. q̄ de facto. et respōdisse q̄ nō erat excōicatus. q̄ q̄uis nō sit cōuentatus. tñ medicus est. et ita a vulgo nomiat. Item nō dicitur medicus a dignitate hā medicādo. vñ nō refert an sit doctor dumodo medicē.

An autem licētū dicitur doctor: Bal. dicit q̄ nō. Et dicit q̄ si ep̄us excōicat omnes doct. nō disputatē: nō dicitur excommunicasse licētū. Et hoc volunt ipse Bal. in. l. j. ff. so. ma. Et in l. pe. de testa. mili. dixit q̄ potestas qui debet du-

Bendacium

cere secum assessorem doctorē non satis facit duce-
do licentiatū.

Cum autes iudex teneatur dare suspensum pro notomia: Bar. hoc relinquit sub dubio in l. si de cada punit. tamē casus est q̄ sic: in l. quod reipublice ff. de iniū. quam l. ad hoc allegat Ludo. in dicta l. i. so. ma.

¶ Quid si propter defectum vel corruptionem aut sophisticationem rerum in medicina positarii infirmus incurrit picalum? Rū. fin. Iano. Si medius diligenter quam debuit adhibuit in rebus eligendis: incensibilis erit.

Domi peccet infirmus nō obediēdo medico? Rū. sīm Inno. videtur q̄ nō. quia medicus nec platus est nechomo: cuius mandatis obedire tenetur: tamē bonum est q̄ ei credat tanq̄ perito ī arte. Et sīm Archi. sīo. si infirmus sumat cibū vel potum q̄uis credat infirmitate aliquiliter augerit: non peccat mortaliter. vel saltem non ita grauit: sicut si sumpsisset cibū vel potum unde leque- rel mors. Deccat tū seruētes ei talia mīstrantes.

Potrum medicu*m* v*l* cirurgicu*m* possunt ad ordinu*m* promoueri: R*u*. s*m* Ray. si periti erant in arte, et nihil de contingentibus omiseru*t*, et habent de hoc probabilem conscientia*m* poteru*t* promoueri, al*s* n*o* extra de eta*m*, et qua*m* ad aures. Est tam*e* consulendu*m* s*m* Hof*z*, et Dof*z*, q*u*p*o* promouendus a practica medicina abstineat; que adiunctionem vel incisione requirit; quia hoc est o*n*o clericis interdictum, extra de homicidio, e*t*ua*m*, et extra ne cle*m*, vel mo*c*, sententi*m*. Et lie*s* ibi non videfas d*icitu*r nisi de existentib*m* in sacris: tam*e* s*m* Danos, idem potest dici de existentibus in minorib*m* q*u*i*s* sunt beneficiati. Vide de hoc*s*. Homicidiu*m*. iii.

Drum licet clericis operari in phica: **R.** fin Ray si sunt in sacris vel minorib; dñz tñ sint sufficienter bñficiati: nō licet nisi gratis p misera- bilibus plonis vel cõsanguineis suis: nec tue ubi posset esse piculum: quod etiam in claustralibus districtius est obseruandum. extra ne cle. vel mo- multa.

Mendaciūz est falsa sū
gnificatio vocis: cū intentōne fallendi.
Quid de Abrahā. Jacob & alijs sanctis
veteris testamēti qui videtur mentiti fuisse? Rū.
Nico. de lyra genī. xvij. q̄ locis excusari possint. m̄
nō videtur sibi magna necessitas excusandi eos a
mēdatio. marie officio sicut ibi. Ego sum Elia
& pluribus alijs locis: quia certum est q̄ aposto-
li fuerunt multo perfectiores: & tamē non fuerunt
immunes a peccato veniali. ergo & multo minus
patres veteris testamēti: q̄ plures eorum legun-
tur peccatis mortaliter. vt dauid & patriarche qui
ex odio vendiderūt Ioseph.

Additio In q^o
Sit mēamū a falso
Sⁱ q^o falso sⁱ q^o

Missa. Otrum missa debeat dici solum de die. Mii. cōiter loquēdo debet missa dici in die et non in nocte. qā hoc sacramētū ad tempus gratie p̄mitet q̄ p̄ diē signi-

et contra multa loquitur. 7. 11° dicitur. ut & predicti. Dicit
vobis. si cot. multa sua. s. qm. est. Sic falsitatis. et sic deng
A 12. Et quod. Et. B. 12. Et.

¶ 24. Et quia mandatoriz. R. Argg post unq gnt. q plur
dictio. qz mi. darioz alius e pnirosd. alius irososd. c
p. et ex vniuersal. ut xxiij q. q. Ne quis II Et p. pli. declarat
et de rebus ex parte nō possit pma conclusio. sicut in dñis
mētis. Et conclusio p. de q. II 2. conclusio. sicut in dñis
falsis. et qo sum sit d. dñpnius gen. sum no. qz fuit rot h
si a. e. mētis. dñpnius gen nō poterat mortel nisi h̄c et am
mendare irososum si. si. mētis e mortale si sicut nō

ficat. Dies autem indica^t non solū ab ortu solis,
sed etiā ex quo incipiunt oriri signa manifesta p^o ali-
quā aeris illustrationē.

Qua autem hora debet missa celebrari? **R.** **f**m
Sco. in. iiiij. di. xiiij. Q[uod] a principio diei usq[ue] ad nonas
missa cōgrue celebriat; cōputando principium diei:
non ab alcensu solis sup orizontem nostrum; hab illa
hora ex qua radij solares illuminat emis per nos-
trum q[uod] vocat principium aureo. et incipit q[uod] sol est
sub orizonte ad. xij. gradus; quorū ascensus nō con-
tinet ultra spaciū unius hore et quinta alterius.
Ratio est fm astrologos; q[uia] omni hora ascendit
xv. gradus zodiaci lug nostrū orizontem. Et tunc
adde tres qui sunt quinta ps. xv. graduum. Et sic
erit hora cu[m] quinta parte alterius in p[ro]stitutione au-
reore; et ante octum solis liceit poterit celebrari p[ro] spa-
cium unius hore; et quinque partē alterius. Et facit
q[uod] tempus esset nebulosus; nec aurora videri pos-
set. Ille est terminus celebrandi a p[ro]te ante; excepta
nocte nativitatis; et nocte resurrectionis in primituia
ecclesie. Licet nūc non obseruerit de p[ro]le dist. i. nocte
Terminus autem celebratiōis a parte post; est hora
nona. Et colligunt ex viii ecclie. Et ille terminus m[ax]i-
mam attingit i dieb[us] ieiuniorib[us].

Tu quid autem dicendū de illis qui celebrāt ante auro:ā credētes esse aurorā: vel nō esse meridiem: et tamē iam transiuit hora nona: Rū. fin. De. de Pal. q̄ quis er: vna pte videant accusari: q̄ se di- scrimini exponit. Et alia tamē: q̄ homo in talibz decipitur. vnde si denotio exposcat. z aliter missaz audi: re nō potest videār exculari: q̄ quod parū de- est nihil deesse videtur. Idem dicit p̄ comunicā- do infirmo: sī aliter viatūcum nō habeāt: videtur esse bona causa anticipandi: vel postponēdi. Sūl: epi: i itinerates: ante diē celebrare possunt: ne impe- diant in via: fin Archi: flo.

¶ Quid de illis qui nōdum dictis matutinis celebant? Rū. fmy. mortaliter peccant: cum hoc sit contra generale et approbatā cōsuetudinē. Qui autem celebat anteyp dicat prūmā nō peccat mortaliter: nisi se p̄tra pieceptū v̄l statutū sive p̄suerū dīne loci fini eiusdem v̄y.

Obis debet missa celebrari. R. In eccllesia cōsecrata vel saltem in altari cōsecrato; vel si non sit altare cōsecratum; habeatur saltem altere parvulum, id est portatile, vide s. Altare, 7. Cōsecratio secundo.

Drum uno solo p̄sente vel sine lumine possit missa celebrari. Rū. fin. Hosti. q̄uis fin illud de cōse. dist. s. hoc quoq; duo debeant esse p̄sentes q̄ sacerdoti respondeant tamē unus sufficit. Maluer autē i missa ministrare nō potest nec palas nec vesteſ cōtingere. Sine lumine vō non licet celebra- re. vt in. c. fi. de cele. mis. vbi p̄sbyter deponit ab officio et beneficio: q̄ si sine igne. aqua. vel in pane fermitato. vel i vale ligneo celebar. vbi notat pa- no. q̄ ad depositionē p̄sbyteri non semp̄ requirit dolus. sed sufficit q̄nq; nimia desipietia et crassa et supina ignorātia. vt ibi.

¶ Quid si sacerdos celebrans. i. canonem recolit le
pmissus aliquod mortale. Rudeo sum Ray. credo

tutioē viam esse: ut peniteat et doleat q̄ ita tarde
penitet & pponat cōfiteri q̄cito habuerit oportu-
nitatē. Et sic pficiat & sumat.

Vtrum licet omni plures missas celebrare in die. R. sicut semel in die celebrare. nam valde felix est qui celebrat digne unam extra eo. te referre. **E**ccepit primo dies natalis domini in quo possunt celebrari tres missae. extra eo. consuisti. Secundus casus est necessitas. Sed quaz di-
cis necessitatem. Reditur. si celebrant primam et postea mons quis; vel causa honestatis sui utili-
tatis; vel si dicta missa supueniat aliqua magna p-
sona que velut missam audire; vel propter peregrinos
hosipes concantes. et infirmos. extra eo. c. i. t. ii.
Et forte propter necessitatem nuptiarum ubi tempus
laberit. Item propter raritatem presbyterorum; vel propter
paupertatem ecclesiastum; quia quis potest duabus co-
medias ecclesiis deseruire. Item propter duas mis-
sas prias que quicunque occurrit. extra eo. cum creatu-
ra. Et quantum ad hoc non quicunque licet; nisi ubi extiterit
carerat alterius sacerdotis. Motu tamquam quando
presbyter debet alia missam celebrare; non debet vi-
num fusionis sumere; seu non debet manus vino
spandere in prima; quia illud celebrationem alia impe-
diret ex eo. ex parte.

¶ Quod si omittat aliquid de his que ad ritum celebrationis pertinet. **Rm.** fin omnes theo. quilibet omittens aliquid tale. puta tempus debiti. altare vestes & huiusmodi. nihilominus consecrat si est ordinatus & adit intentio. & debita materia & forma. Sed grauissime peccat si scienter hoc faciat. Et ideo Rich. in iij. dist. xij. dicit qd sine vestimentis benedictis nō debet qd celebret ales grauiter pecatis scienter hoc faciat. **H**C 64. cap 5. **ad 30. orationis**

Que autem sint iste vestes. Inno. in li. de officio misse dicit. qy se sunt indumenta. videlicet amictus alba. cingulum. stola. manipulus et planeta. In multis tñ locis inolevit psuetudo vt cingulum non benedicat. Rationabiliter tñ eset ipm bñdici. Calciamenta etiā sacerdotis specialez habent significatiōne. nec tamen sotulares benedicuntur. De calciamētis tamē nullus ter. regitur in iure. Sed hoc babet genera. is psuetudo. Et sic in hoc seruanda est psuetudo. vbi ergo cōsuetum est portare calcimenta. que vulgari modo botas appellamus. huiusmodi deferebāt videlicet excusari.

An autem celebrans sine vestibus b*undictis* sit irregularis. R*u.* s*m* Rich. v*b*. s*q* sine hoc faciat scienter sine ignoanter non est irregularis; q*uod* hoc no*n* inuenis iure cautum. tam*e* scienter celebrans; vel ignoratia crassa grauiter peccat ut dictum est. Et s*m* Archi. flo. si quis celebraret sine missali v*el* saltem sine libro; v*obis* no*n* esset missa; p*ec*caret morta liter. et*iam* si omnia haberet in memoria. Et hoc, p*ro*p*ri*cius obliuonis. p*ro*p*ri*etate obliuonis.

Veru*s* hymnus angelicus debeat cantari q*uod*

Dixit hymnus angelicus debeat cantari quia
missa de spiritu sancto vel de virginie celebratur. R.
et priuilegio Aler. iii. quod incipit. Passi grauio-
ra. lxxii missis spissanter. et beata vir. dicta hym-
nis dicere et eorum sequentias: non solum in missis

solēnibus: sed etiam priuatis, licet etiā dicere proprias p̄fatiōes i missis de cruce et huiusmodi.

Vtrum quilibet teneatur audire missā. Rū.
fin Hōstī, die dominico quilibet teneat audire
missam ex precepto; & totam. Ita q̄ accipiat bene-
dictionē sacerdotis. de conse. dist. i. missas. et. c. se.
er. c. omnes fidèles. nisi excusat magna necessi-
tate. Et nō solum omnes fidèles tam laici & cleri-
ci. teneant audire missas diebus dominicis. verū
etiam alijs diebus festis ex precepto ecclesie. Ra-
tio est: quibz est eadem ratio: bi debet esse idem
ius. Ratio autem quare fuit hoc statutum. scz de
auditu missæ. videtur fuisse: vt saltem in hoc mo-
dico tempore vacetur diuinis: sed non alia de casis
sa fuerit addita alia festa ad dies dominicos sub
precepto: nū vt vacetur diuinis: ergo videtur q̄
iste modus determinatus per ecclesiam in vacan-
do diuinis die dominico per auditionē missæ: de-
bet extendi etiā ad alia festa. Alijs autē temporibz
nullus etiam religiosus vel clericus teneat audi-
re missam de precepto. Nec obstat. c. solet. de conse-
dist. i. qd̄ videt velle q̄ in quadragesima quis no-
dicit icinare nisi audita missa tē. quia dico q̄
illud capitulū loquitur de consilio: vel si est preceptus
abrogatū ē p̄ strāns p̄suetudinē.

Drum quis teneat audire missam propriam dei, puta missam dominice in aduentu in lxx. et huiusmodi. **R.** Archi. flo. q. nō tenerur quis ex necessitate ad propria missa; quia nec d. c. missas hoc dicit sed indistincte loquitur; sed audire debet propria ex congruitate. **E**t finis hanc congruentiam loquitur. c. i. extra eo. **M**agis enim mulierculae vel idoneae scirent discernere si est missa propria vel alia, et nimis onerosum esset q. unusquisque deberet interrogare si eset missa propria vel alia. **E**t in multis ecclesijs eadem die occurrant plures missae dicende. utputa de octaua aliquius sancti; et de domini-
ca que occurrit.

Vrum autem sit necessarium sensim et distincte audire verba missae. Dubium facit; quia dicit capl'm missas. dicit. q' debet audire tē. Rūdit Archi. floē. q' non est necesse. nam tunc sequeret hoc incōueniens. q' qui audirent missam ab his qui submissi dicunt. cū multitudo populi adesset si remoti essent. non implerent preceptum. Simē liter qui surdi sunt. vel hebetem auditum habent non implerent p̄ceptum. Intentio ergo ecclie in illo decreto est q' p̄sens sit in missa et vacet. Etiam intelligens est: dignum et iustum est ut intendat et conetur intelligere que dicuntur in missa.

Fan autem peccet quis audiendo missam a non
fario fornicatore vide s. Cenius iii.

Quid autem de eo qui dimittit aliquam partem misse, puta introitum. Rudit Archi. floren. quod modicum est pro nihilo reputatur. Secus autem si dimitteret notabilem partem, puta medianam; vel tertiam partem. Servitores autem missarum seu ministri qui discurrent hinc inde pro his que expediunt: ut in missis solennibus pro thure, vino et huiusmodi intelligendi sunt missae.

Bissa

adesso più tempo.

Sed que dicenda est necessitas que excusat ab auditione missae R. Archi. flo. q. a transgressione huinius precepti excusat necessitas, unde infirmi qui non possunt sine periculo exire ad audiendum excusatuntur. Idem in his qui servant illis. Similiter habentes parvulos quos non possunt cōgrauerenter dimittere sine periculo, ar. extra de regu. iiii. Quod non est. Similiter qui aliquod arduum et iustum negotiū haberent facere et audiendo missam impeditarentur videtur excusari. Officiales qui ratione officij non possunt exire, ut castellani. et alii seruientes dominis: videntur excusari. Domini etiam et consiliarii qui tempore missae super virginibus causis occupati sunt: videntur excusari. Pueri nubiles que, sez volunt nubere: videntur excusari si earum parentes non permittunt: ignorantibus tale preceptum: vel facientes quod in le est: ut vadant non enim esset decens ut soleirent: parentes autem inducēdunt sint ad mittendum. Si autē noluntur excusantes et allegantes consuetudinem in contrarium: quia sic solent stare quasi clause in domo ob honestatem. videtur tolerandum, arg. de consue. e. si. nisi parentes ad choreas. et huiusmodi mitterent eas, quia tunc non excusaretur: vel quādo permittunt eas morari in vijs vel ad feneſtras: ut videantur. Videat dñs stantes ratione viduitatis: ut quasi pro honore mariti: non videtur bene posse excusari. dist. viii. consuetudo. nisi forte per breve tempus: ut viuaus ebdomade vel mensis. Coniugate que non possunt sine magno scando virorum: quia scilicet cum hoc non possunt ita bene preparare necessaria familiæ: videntur posse excusari. xxxiiii. q. v. nolunt. Secus si mariti sacerēt studiose ad impedīendum eas a bono. Patroni tñ et patronæ debent sic ordinare iuxta posse de famulis et famulibus suis: ut audiant missam in festis, unde dicit Pe. de pal. q. ab hoc precepto non servi plus q̄ domini. Immo seruus et ancilla ita debet vacare et quiescere deo: sicut dñi. Tenentur etiam filios inducere ad hoc. Tenetur etiam omnes audire missam qui hñ vñsum ratiōis fin. Pe. de pal. Quod intelligo q̄ si sciat vel scire comode possunt, hec Archi. flo. Itinerantes etiam fin. Archi. flo. non excusantur ab hoc precepto si comode audire possunt. als secus. puta aliquis est in societate aliorum qui nolunt expectare missam et sine societate illa non potest bene iter facere: vel q̄ ignorat viam: vel quia difficilis et pyclosa: vel quia non est tuta a latronibus: vel quia ab illis haber expēsas et huiusmodi: excusatut ab auditione missae fin. eni. Vide tamē ad p̄dicta quod notat Rich. angl. in quolz et Asten. li. iii. vbi distinguunt q̄ secularibus non audire missam in dominica aliquādo est peccatum mortale, aliquando veniale, aliquando nullum. Tūc enim est peccatum mortale: quādo quis omittit ex contemptu vero vel interpretatio. Voco autem contemptū interpretationū quādo sine causa legitima missam non audire in diebus dominicis assuevit. Lausam autem legitimam voco quā-

do corporali infirmitate detinetur; vel inimicorum
timore; vel aliquo alio simili quod fin rectum in-
dicum; excusatio legitima debeat reputari. Et talis
non audiens missam ex contemptu vero vel
interpretatio ab episcopo debet confundi. dicio
e. missas. et etiam peccat mortaliter. Quod patz q.
talis debet excommunicari. deconse. dist. i. qui die.
Tunc autem est peccatum veniale cum omittit: nō
ex causa legitima; sed ex aliqua mentis infirmitate
sicut ex aliqua passione; vel ex aliqua pigricia si-
tamen ad hoc non fuerit assuetus. Tunc autem nullum
est peccatum cum omittit ex aliqua causa legi-
tima. Et ex predictis patet quid sit dicendum de
illis pauperibus mulieribus que aliquando non
habent vestes: aut velamina: aut alia necessaria
ad corporis tegumentum: tum ob paupertatem: tum
quia marit⁹ ea impignoravit vel huiusmodi: que
si uirent ad ecclesiam sine conuersis vestibus: deri-
derentur ab aliis. hoc dico in locis vbi mulieres
assuete sunt portare vestes et huiusmodi: tales ol-
dentur excusari a peccato mortali. Idem dic in si-
milibus casibus.

Fin antem seculares teneantur audire missas diebus dominicis in ecclesiis suis parochialibus qd de diebus priuatis non est dubitatio quin qui libet vbiqz possit audire missam: Rn. Panor. in c. vt dominicis. de parochijs, dicit. Q aut qd hoc facit ex contemptu proprij presbyteri sine causa legitima. t peccat; quia venit contra pceptum superioris. t ipse sacerdos qui admittit parochium alienum supradicto casu committit quodammodo furtum t rapinam. Si tamen ex causa legitima conteneret proprium sacerdotem, puta quia est notorius fornicator vel precius ab ecclisia. tne non peccaret; quia hoc casu non cadit proprio contemptus; sed iuris auctoritate facit. aut tne proprium presbyteri sine contemptu. t tunenqz peccat. pro hoc ter. in dicto. c. vt dominicis. qui ponderat contemptu. Sed hodie videmus communiter populum cofluere ad ecclias fratrum mediocantius derelicto proprio presbytero. Et credo q si hoc faciunt bono zelo; non peccant. puta quia denotus ibi celebratur. Item quia audiunt ibi predicationez. t immediate ante vel post audiunt missam. Quicquid etiam non irrationaliter dicunt q dictu. c. vt dominicis. nihil ipsi parochianis precipit; sed solum ipsis presbyteris. Ibi enim dicitur. vt dominicis vel festiis diebus presbyteri. ante qz celebrent plebem interrogent: si alterius parochianus in ecclisia sit qui proprio contemptu presbytero ibi missam velut audiire: quem si inuenierit; statim ab ecclisia abiciat. hec ibi. Manifestuz est autem q ibi nihil precipitur laicis parochianis; sed solum presbyteris. t non alijs presbyteris nisi parochialibus. nam alij presbyteri qui non sunt parochiales: siue sint seculares siue regulares; quando volunt celebrare in suis ecclesijs. no oportet q interrogent plebem: cum tales presupponantur non habere plebem. Nec oportet q faciant illiam distinctionem: si alterius parochia-

Cajisse ut officium iudicis principali dimitur p[ro]p[ter]e. Viz. i missam catharinino[rum] et missam fiducia missarum
theraminorum. Ab isto iudice ad officiorum. Vn[us] antiquis p[ro]p[ter]e eu[er]gyt[us] syarong sup pulpitum ante-
marie sedebat. Si q[ui]c Catharinini ad eum exeat foras. q[uod] ideo fidelis. q[uod] in catharinis locis sunt i fidei
stituti. non t[em]p[or]e baptisati. fidei n[on]dū p[ro]p[ter]e de roze erit sicut in iudei in grecis. q[uod] sicut alterius missarum
ittere non debet. q[uod] nō nisi baptisata fidelib[us] remittitur. ut th[er]sanzi erit p[ro]p[ter]e iunior officiorum. H[ab]et i rancor
rathaginis p[ro]p[ter]e rati[on]e di[ctio]ne. q[uod] nō fidelis in h[ab]ent. in iudei phibitatis erraz p[ro]p[ter]e iudicis ob[lig]atio[n]e i missa
catharinino[rum]. In rationale dico[rum] libro q[uod] de missa.

nus ibi sit: cum omnes ibi existentes alterius parochiani sint. nec precipit eis quod non pulsent campanas: aut quod claudat portas ecclesie: qui volunt celebrare ne aliquis intret: nec precipit eis quod non celebrent: aut dicant officia: nisi certis horis antequam omnes parochiales et cathedrales ecclesie complemunt officia: aut missas. Sicut a principio dictorum ordinum plati seculares faciebat. quod ecclesia prohibuit et contraria precepit. que quidem prohibendo et contra tria precepit: quid aliud signat: nisi quod ex certa scientia vult quod possint ad libitum ire ad quascunq; ecclesiis volenter: ubi comodi et deuotius possint audire diuinam. Et dato quod dicitur. ut dominicis. cotineret preceptum ipsiis parochianis est tamquam contraria pluerudine generalissima et vobislibet arrogatius optime derogari potest: maxime quod nunquam fuit nec est: mons⁹ ventum approbata. Et quae consuetudinem papas fecit: tolerat, et totus mundus obseruat.

Con autem fratribus minoribus licet celebrare in domibus secularium vel alibi: cum altari viatico hoc est portatilis: R. q. sic et ter. in c. in his. de pauli. qui dicit. vbiq; quod est verbum generale. Lauseant tamquam celebrare extra loca eorum: nisi existente necessitate: ppter scandalum que eueniuit cum diocelaniis et sacerdotibus parochialibus. et multo tamen et diocelesianos est excommunicatio synodalitatis: Iezos non astringat. Idem priuilegium habent fratres predicatorum. ut notat glo. in c. si. de pauli. lib. vi. De hac materia vide supra. Altare. et. Consecratio secundo.

Divis missa de uno sancto pro defuncto tamen ei proficiat sicut si dicere de mortuis. R. Dir. li. i. fm. Hosti. q. sic. et eccluero. Et consuevit dicere. d. Hugo. Lar. q. pro defuncto p. domina nostra: sciebat celebrare p. defunctis. et eccluero.

Sed nūquid tantum valet missa dicta p. pluribus cuilibet eorum quantum valet si dicere pro quo libet eorum singulatim. Directoria refert quodammodo dicere q. sic. de cose. dist. v. nō mediocriter. Et hoc speciale in sacraeis q. sp̄s sancti qui nō dāt ad misericordiam. Et hoc est verum fm. Hosti. de psalmis et missis que generaliter cantant p. omnib; licet p. aliquo specialiter videatur dici. Et ideo non valent ei min. q. si specialiter p. quolibet eorum cantaretur. Sed non sic videtur de elemosynis. et ieiuniis. et precibus: siue orationibus que alios nō tangunt: quia non prosunt mortuis. nisi eis pro quibus sunt specialiter. Alij vo dicunt q. hoc est verum. si pro omnibus equaliter dicatur. Sed si intuitu vniuersi dicatur: licet pro omnibus dicatur: plus fm. eos. p. sicut ei pro quo specialius intenditur. Et hoc est vera sententia fm. theo. Mō obstat. d. c. non mediocriter. quia loquitur in casu illo. licet q. tunc ad meritum celebratis: cum hilaritate mentis nō minus valet missa dicta pro uno q. si pro quilibet dicere cum anxietate. Idem Jo. et Archi. in dicto. c. non mediocriter. huius opini. expresse est Scotus in quolibet. vbi querit: an sacerdos qui promovit dicere. xxx. missas beati. G. et. personis separatis: satisfaciat dicendo solum. xxx. An vo teneat

dicere pro quolibet istorum. x. quibus pmisit. xxx. Et si dicat solum. xxx. pro omnibus. x. teneat ad restitutionem et satisfactionem et supplementum omnium aliarum. Respondeat q. meritu missae in tres ptes distinguatur. una attribuitur christo. alia ecclesie. tercias vo sacerdoti. Primas duas ptes. licet clausi et ecclesie sacerdos celebrans nō potest dispensare: sed solum terciā suam. Et ideo si illud particulare meriti quod est sibi attributū. licet dictam tertiam partem attribuit alicui determinate persone: illud meriti non posset alicui alteri attribuere. Qd clarissime demonstratur. Nam licet in tali sacramento sit meritum infinitum: tamen meritum ipi sacerdoti participatum et comunicatum ratione talis celebrationis est finitum. terminatum et limitatum: quia si dicere contrarium. licet q. meriti ipius sacerdotis esset infinitum: sequeret hoc absurdum. q. ex una celebratio quis posset liberare omnes animas que sunt in purgatorio quod est hereticum. probatur hoc clarissime. Nam fm theo. et canonistas in c. quod autem. de pe. et remis. licet peccato mortali debeat pena eterna tamē per contritionem illa pena eterna commutatur in temporale et limitatum ergo pena que debetur pro quolibet peccato mortali est finita: ergo et c. peccator. et. M. et. X. M. et sic multiplicando pena semper erit finita. Nam fm philosophos ex multis finitis et limitatis: nunquam fiet infinitum. Si ergo pena que debet unice existenti in purgatorio: quatacumq; et quotcumq; bateat peccata. est finita: ergo pena que debetur omnibus existentibus in purgatorio sumit pro omnibus suis peccatis: erit finita et limitata eadem ratione quam prius: quia finita nunquam faciunt infinitum. Et ex alia parte meritum vniuersi missae est infinitum quod intendit communicare omnibus existentibus in purgatorio: sed infinitum excedit finitum: ergo p. unicam missam omnes anime liberabuntur: etiam si essent in centroplo plures q. sint: cum etiam tunc essent finite anime et finita pena: et oīa alia finita: ergo sequitur conclusio nostra. q. esset hereticum dicere. Dicamus ergo sicut est rei veritas. q. meriti nulli communicatum ipi sacerdoti est finitum et limitatum: sed fm philosophum omne finitum per ablationem partis et communicationem alteri factam semper redditur minus. et intatum posset minui q. ad nihilum redigeretur: ergo sic dicendum in proposito. scilicet q. celebranti et communicanti partem sui meriti alicui: minus remanet de tota summa. Et si totum meritum vni communicat. alius nihil habet. Idem tenet Panormi. post Jo. an. et Lal. in c. fraternalitatem. de sepul. vbi concidit. q. si considerantur suffragia respectu satisfactionis. tunc magis prosunt his pro quibus specialiter sunt q. si generaliter. Ratio quia habent efficaciam finitam: et ex diuina institutione distribuitur inter illos pro quibus sunt: ergo tanto minus operantur quanto pro pluribus sunt. Hoc Panormi. Idem Tho. et Petr. in quarto. quia cum suffragium sit virtutis finitus: et derivetur per intentionem facient: s. quo voluerit: valet ei pro quo sit q. tum ad liberationem a penitentiam q. tum ad co-

Bonachus

gratulatione ad interiorum consolationem; si in op-
vina in charitate existens de bonis alterius gau-
det; sic valet omnibus existentibus in charitate, et
plus ei qui est in maiori charitate. Et hec sententia
est communis finis *Acto* de ausmo. Ideo *Aster*, Et
per predicta solvitur questio, nūquid suffragia fa-
cta, p. multis; qualit. p. sint singulis? De. et *Zbo*.
dicunt. q. si valo: suffragiorum consideratur finis; qd
valet et virtute charitatis; sic tantum p. sint singu-
lis; ac si pro uno tunc fierent. Si autem consideratur
valor suffragiorum in quantum sunt quedam satis-
factions per intentionem facientis translate i mō-
tuos; sic magis valet ei pro quo specialiter sunt.
Sic enim effectus suffragiorum dividit diuina iusti-
cia inter eos pro quibus sunt. Quare concludit
quidam. q. si quis sacerdos promisisset deseruire
vni capelle; et quotidie ibi celebraz. q. talis no pos-
set dicere missas beati *Hre*. pro aliquo alio. Et sic
non posset acceptare aliquas missas ad dicendum
nec trinitatis nec crucis etc. Hoc patet per predi-
cta. Et idem dicendum de quibuscumq; alijs sacer-
dotibus tam secularibus qz religiosis; q. si promi-
serunt dicere. xxx. missas pro uno tales missas no
possunt appropiare alteri, abs te tenentur ad restitu-
tionem fin *Sc*. Ideo cantula est vt sacerdos no
promittat i speciali aliqui. Sed poterit dicere. Nos
rogabimus deum pro te; vel pro illo defuncto in
xxx. missas; vel. M. Et sic promittendo pluribus
personis. poterit satisfacere. Immo tot quot pro-
mulgit. Num tamen est quod posset excusare hu-
iulimodi sacerdotes promittendo pluribus dicere
xxx. missas, scz consuetudo omnii sacerdotum; q
indiferenter acceptant plura trigesimalia simul. et
simil dicunt; et omnibus promittunt q. dicent. xxx.
missas. Et seculares sciunt hanc consuetudinem
fore inter religiosos et alios sacerdotes. Et sic vi-
dentur esse contenti q. in triginta missis ore pro
eis; aut defunctis eorum. Si tamen esset aliquis
secularis qui expresse diceret. volo. xx. missas pro
me. et nolo ut acceptetis alias missas in eis; vel bu-
iulimodi vt multos vidi. tunc dico q. est necesse;
aut non receptare; aut acceptando velis nolis di-
tere pro eo dumtaxat. licet tamen in omnibus missis
quatuorcentis appropriatis rogare deum pro toto
mundo et deo et viuis et defunctis; dummodo no
approprient eis, hac etiam opinione tenet Archi-
deo. et *Zbo* de cani.

Deturum propter missam peculiarem: ut de ali
quo sancto: vel aliam debeat quis dimittere quin
audiat missam propriam illius dicit. Missa pecu-
liaris idem est qd missa specialis de aliquo sancto:
quasi specialis licet peculium alicui. R. Fm v.
Si dies habet propriam missam quam t qui als
audire tenetur: non debet dimitti propter aliam
extra eo. c.ij. Sed q quidam laicorum omni die
volunt missam de trinitate vel de sancto Michae-
le t huiusmodi: non debent hoc facere nisi in suis
diebus: vt in dicto. c.ij. Et ibi patet q tam pro vi-
uis q mortuis utilior missa que potest dici e missa
de die. Et q etiam in diebus profectis id est feria-
libus propter missas peculiares: seu votivas: seu

etiam mortuorum: non debet derogari missa de die
Hoc intelligunt docto. quādo in ecclesia nō esset
nisi unus sacerdos. Si enī essent plures bene pos-
set unus dicere missam occurrētem: t alius ob de-
uotionē dicere missam peculiarem.

MOnachus. **T**otius possit fieri canonicus secularis; **R**u. **I**m **D**o. **C**q non, quia non est arandum cum bove et asino; nec homines diuersae professiois debet sic esse filii, de elec. **cum** causam.

Vtruz possit fieri canonicus regularis; **R**efin Tho. secunda secunde. q. dxxix. vtraz religio. s. canonicoꝝ regulariꝝ et monachouꝝ ordinatur ad opera vite cōtemplatiue: inter que precipue sunt ea que agunt in diuinis ministerijs: ad que ordinatur directe ordo canonicoꝝ regulariꝝ: quibus per se competit q̄ sint clericū religiosi: sed religioni monachorū nō p̄ se competit q̄ sint clericī. vt. rvi. q. i. alia causa. **E**ideo q̄ uis ordo monachouꝝ est actionis obsequiatio: tamē si monachi esent laici licet eis transire ad ordinem canonicoꝝ regulariꝝ: non autē econuerſo. xix. q. iij. mandamus. **S**ed si monachi sint clericū sacris ministerijs obsequiētes habent id qđ est canonicoꝝ regulariꝝ: et cum majori artitudine: **e**ideo licitum erit transire de ordine canonicoꝝ regulariꝝ ad ordinem monachorum petitam tamē licentia superioris: et non econuerſo. xix. q. iij. statuimus.

Otrum liceat monacho habere locum in diversis monasterijs: R^u.nullo modo licet. de reli. do. c. finalit.

Petrū monacho vel religioso possit cōmitti regimēn ecclesiæ secularis parochialis? Ita. Panor. in. c. q̄ de timore. de sta. mo. p. tex. illuz dicit q̄ sic sed debet habere socium sui ordinis si comode fieri potest. Panor. tamē hoc declarat in. c. monachū extra eo. dicens. q̄ monachus nō debet constitui sine socio sui ordinis in ecclesiæ parochiali: quādo ecclēsia parochialis est sibiecta monasterio. Ita q̄ iste nō definit esse obediētariūs monasterii. Se-
cūs si religiosus. p̄monereb̄ tanq̄ quilibet clericus secularis ad ecclēsiā parochialē. nam tūc cum deli-
nat esse monachus monasteriū. nullā habebit amplius cōnexiōnē cum primo monasterio. vide ad
predicta quod notatur p̄ Lar. et docto. in cle. j. de
elec. vbi dicit q̄ ecclēsia nō curata nō potest sibi cō-
mitti: sed de curata distinguit q̄ duplex est cura
quēdā. p̄prie: vt cura quā habet ecclēsia parochia-
lis circa liuos parochianos. et de hac omnes cōcor-
dant q̄ monachus ab illā potest eligi. Alij w̄ est
improperie. vt cura quā h̄z platus ecclēsiae collegiatē
illos d. collegio. et de hac glo. ibi dubitat. t̄ dīc hoc
indigē declaratiōe. Pau. tñ dicit. q̄ etiā ad hāc p̄
assumi: q̄ nō p̄t talis platus nō h̄ie curā sibi colle-
gi. Lar. etiā tenet hāc op̄i. dicēt cōter tenet q̄ in-
dūctiōne p̄ dispelationē epi possit monachū p̄fici
ecclēsiae curate etiā non h̄iū aliā curā nisi collegiū
q̄ tenet Jo. Lar. et Fe. se. Intellige. q̄ ep̄us pos-
sit dūblū dare decclūsū p̄ plena iurē ad monachos nō

Ronachus Fo. CLXXV.

ptinent hoc tamē cum consensu abbatis. et sic intellige. xvij. q. i. per totum. In ecclesijs autē que ad monachos pertinet mero iure: sufficit sola auctoritas abbatis et cōuentus. xvij. q. ii. vñis. vel etiam solus abbatis: si ad ipm pertinet ecclesie promissio. Addit tamē qd notat Panor. in dicto. c. qd dei timore. q regulares possunt promoueri ad ecclesiās seculares curatas principaliter propter officium predicandi. Et sic propter bonū cure. Et quo inferit. q si religiosus non est ad ista aptus nō potest licite promoueri. Et pro maiori declaratione p̄dictiorū querit Panor. vbi s. an predicta habeant locum de iure cōi; an vō ex dispensatione. puta q tam canonicus regularis q monachus de iure cōmuni suadente necessitate vel utilitate possint promoueri ad ecclesiās seculares curatas. Quidam tenet q de iure cōmuni possunt promoueri: sed debent habere locū. Alij p̄tra dicentes q ex dispensatione Panor. autem distinguunt. q ant queritur nūquid regulares possint promoueri ad dignitatem episcopalem. t sic fīm omnes promoueri possunt. s. d. iure cōmuni. tēt. est in. c. vñico. xvij. q. i. t in dicta cle. s. q aptus patz in. c. s. religiosus. et. c. quorūd. de elec. li. vi. naz ibi eligunt p canonicos in ep̄os. Si enī nō esent babilēs de iure: nō eligerent h̄ postularen. vt in. c. fi. de postu. p. Vnde etia abbas nō obstante vinculo dignitatis p̄t eligi in episcopū vt in. c. si abbate. de elec. li. vi. Et hoc cōcedit. ppter excellētiā ep̄al dignitatis. naz t ep̄us appellat religiosus. vt in. c. ex multa. d. voto. Aut loq̄mūr de ecclesia inferiori. t tunc aut ecclesia est collegia ta aut nō. Primo casu: aut queritur de promotione ad canoniciā vel ad aliud beneficium simpler ip̄i ecclesiē collegiate. t tunc promoueri non possunt: vt in. c. super eo. de regula. adeo q etia ep̄us dispē sare nō potest fīm. Lai. vt religiosus sit canonicus in ecclesia seculare. Nam hoc cessaat priuilegium cure: ratioē cuīus pmittitur. promotio ad ecclesiām seculare. vt in dicto. c. qd dei timore. hoc intellige nisi ecclesia cathedralis esset regularis. nā tūc monachus vñius monasterij potest promoueri: vt sit canonicus in ecclesia cathedrali. Et largo mō monachii in tali ecclesia p̄t appellari canonici. Aut q ritur nūquid possint promoueri ad ipm dignitatem ecclesiē collegiate. puta vt sit p̄positus. Host. tenet q nō potest fieri sine dispensatione: nisi ppter necessitatem cure. Alij tenet oppositū: q. sicut p̄t promoueri in ep̄m in ecclesia seculare: ita t in p̄positum in ecclesia collegiata eadem rōne. Et Panor. tenet hanc op̄i. cum nō repiatur hoc iure. p̄hibitū nam eadem ratio est in ep̄o: cum ep̄us faciat vñ caput cum canonici sūs. Itē ratio cure t p̄dicationis militat in hoc cau. vt in dicto. c. qd dei timore. Si aut loquam̄r de ecclesia non collegiata aut est nō curata: t nō potest religiosus eam obtinere quia cessat ratio cure. Aut est curata: t om̄nister tenet q de iure cōi possit promoueri: licet dñ dero. teneant p̄trariū.

¶ Vrum huimodi monachus qui factus est rector alicuius ecclesiā secularis teneatur ad statu. sūi ordinis: Rūdeo fīm. Illoſti. si talis ecclesia

pleno iure pertinet ad monachos: prefatus monachus in ea remanet subiectus abbatī: et seruabit omnia sicut prius p̄ter tria. sc̄i. ieiunium. silentū. t vigilias qui coimode seruari nō possunt in eccl̄ia seculare. Si vō ecclesia non pertinet ad monachos sed ad episcopū. tūc monachus institutus a tribus substantialibz nō absoluū simpliciter. Nā t cōtinentiam seruare tenetur. Ab obedientia abbatis absoluū quidem: sed imperio episcopi subiicitur: qui decetero erit abbas sūus. temporalia dispensabili ratione cōmisse administrationis. Et si habet sociū monachū: nō excusatur ab eius carniū. dicto. c. quod dei. nūl. sit infirmus de conse. dist. v. carnē. v̄d. nūl. impante episcopo: qui abbas sūus est. Si autē sociū nō habet potest se his cum quibus vñit cōformare. xlj. dist. quisquis. cē de sta. mo. recolates. In omni tamē cau. habita deferre debet: nec debet temerarie dimittere als ex cōmunicatus esset. de quo vide s. Ex cōmunicatione. xvij. Quo vō ad officiū: monachus factus curatus absoluū ab officio monachali: quia debet se cōformare officio clericorum seculariorū. dicto. c. quisquis.

¶ Vn̄ vō religiosus possit promoueri ad ecclesiā seculare in calibz pmissis sine licentia sūi abbatis: Rū. Panor. in dicto. c. qd dei. dieit. q nō. vt habetur in. c. si religiosus. de elec. li. vi. Immo nec in papā: vt notat glo. in. c. q̄ sit. xvij. q. ii. Si autē abbas nō. vult cōtentire: et vnlitas seu necessitas suggestit. tunc potest cōpelli ad cōsentendū fīm docto. propter bonū publicū. Et hoc facit ad q. quotidiana. Statuto cauetur vt puella minor. xv. annis nō possit se maritare sine cōsensu duorum agnatorū. Puella elegit sibi sponsum cōdignum sed agnati sine causa legitima nolunt consentire. Lerte p̄dicta possunt spelli p supiorē ad cōsentiri: vel ip̄e superior dabit licentia cōrabendi. Et hoc idē tenet Bar. in. l. si cū dotē. ff. so. ma.

¶ Vtrū ex p̄tractu monachi obligat abbas vel monasteriū: Rū. fīm. Inno. si monacho cōmissa est administratio: abbas t cōuentus tantū obligatur quātū administratio se extēdit. Si vō nō h̄z administratio: obligat monachus. Sed nō tenetur soluere: q nō habet vnde.

Sed qd de obligatiōibz seu pmissiōibz ab aliquo factis monacho vel abbatī. nūquid acq̄runke monasterio: Rū. fīm. Inno. t illo. ex p̄tractibus initis cū monacho vel abbatē obligat q̄s monasterio: q̄ p̄t monachus monasterio actione acq̄rere. no tū p̄t obligare monasteriū. vñ q̄uis abbas sine monasteriū possit agere. no tū tenet reip̄dere nūl. de eo qd ad ipm p̄tinet. Et licet oīs cōtus p̄hibitū sit monacho: nūl. impante abbatē. vt. xij. q. i. nō dicatis. Illo. intellige in quātū monasteriū obligat: led obligatio alteri ad monasteriū potest p̄ monachū acquiri. Similiter t possessio etia per monachū fugitiuum monasterio acquirit. ff. de acq̄. pol. l. i.

¶ Quid de rebz ablati monacho: Rū. fīm. Inno. t illo. Si res erat monasterij v̄l. etiā alteri t monasteriū ad restōe tenebat. tūc aget monasteriū. si vō

Bonialis

no erant eius: nec de eis tenebat monasterium: tunc
ager ille qui dominus est rerum: ita tamquam si tales res
erant depositae apud monachum: et abbas videt eas
subtrahit: et facile esset abbatii eas liberare: satis cre-
dit Innocentius quod abbas teneat deposita in solidum
propter dolum. Sed si non vidit nec prohibere potest
tunc non teneat: etiam si monachus eas abstulerit:
quod non est obligatus ex eius maleficio: ut in S. Se-
queuntur. Dicatur.

¶ Quid de maleficio cōmiso per monachūz vel
abbatem: Rū. fin Innoe. et Hosti. non tenetur
monasterū: quia delictum pōne rē. nisi quantum
ad monasterium puenisset: et in eius utilitatē ver-
sum fuisse.

Quid autem si quis profiteatur ea conditione: ut possit retinere bona sua. Et quid de relicito facto monachus ea conditione ut nihil acquirat monasterio: Vide diffuse s. Abbas. Et an tale pactum inducat ipsam etatem ipi monachu: vide supra Impedimentum. iiiij.

Monialis. In monasterijs moni-
stria non mendicantii non debent reci-
pi nisi quot possint de puentibus mo-
nasterij absq; penuria sustentari: aliter nulla esset
receptio ex de sta. re. piculoso. li. vi.

Domines moniales debent manere sub perpetua clausura monasterii, nisi pro tali et tanto morbo quod non possent cum aliis absque graui piculo sine scandalo morari, dicitur, p. piculoso. De hac materia videlicet. Excoicatioe, xxvi, t. c. Lex.

Degociatio illicita redi-
ctis multipliciter finit Bay. Primo adem.

Ndit multipliciter huius Ray. Primum quidem
ex causa ut quis sit, ppter auaricia s. ppter
ipso& cupiditatem dimitiaz & non ad necessitatem sed
ad aliud finem malum. Et quando sit peccatum mortale
quo ad hoc vide s. Auaricia. Secundo ex tempore
ut si fiat in diebus festiis. Tercio ex persona: quia
clericis & religiosis talia prohibita sunt: quia nemo
militans deo tecum. Quarto ex loco: quia i eccllesia vel
loco sacro hiismodi fieri non debent: ut dictum est
s. Enim iusta pmo. Quinto ex modo ut si fiat cum inde
daciis deceptiōibz & similiibz.

Negocia quedā sunt que sine peccato vir fieri possunt, de pe. dist. v. **M**egotium. Et gratia eten-
pli ponuntur quinq; s. Lura rei familiaris. Mili-
tia. Mercatio. Procuratio et administratio. de pe.
di. v. q̄litas. et. c. fallas. di. xxv. qualis. di. lxxvij.
psequēs. Hosti. addit. vj. qd. quasi piculosius est
omnibz. scz adiucotio. Det. et. viij. nō dimittas. s.
epatus officiuz quo nihil miserius et piculosius si
pfunctorie agat. xl. di. Ante oia.

Non negotiatorum possunt licite lucra recipere. **R**u. fmi v. **L**um laborerit pro omnibus et qualiter communem negotium in mercib[us] gerant; possunt modicam lucrum recipere. de hoc vide s. **E**mptio.

¶ Quid de artificibus qui faciunt vel vendant gladios, sagittas, balistas, bôbardas, aut venena et huiusmodi. **R.** s. m Ray. Si ater hoc faciunt

vel vendunt: ut homines habeant talia ad abusum
aut etiam si scienter vendunt illis seu donant quos
extimant talibus abusuros: mortaliter peccant. et
omnia peccata que inde sequuntur eis imputantur.
Si autem tales negotiatores dicant se bona intentione habuisse: quia credebant quod emerent. ppter
licitum volum: vel nihil super hoc cogitabant seu
ignorabat quod esset illicitum talia facere vel vende-
re: in omnibus dictis casibus distinguo: quod si ille res
possit esse utilitas: ut arma in bello instanter affir-

possunt esse utiles: ut arma in bello iusto: aurifrigium ad ornamenta ecclesiastica: quedam etiam venena ad aliquid medicinale: vel contra alia nocturna: qui talia vendunt non peccant: nisi forte probabilitate dictare sibi conscientia. Quid enim: emptor talem rem querit ad malum: tunc enim non debet vendere. V. q. v. non omnis. Si vero ille res ad nullum usum similiter utiles nisi ad peccandum: sicut sunt quedam mortales.

sera: tunc indubitanter peccant faciendo, tenetudo
vtribando seu alijs donando. xxi. q. j. c. i. ff. de p̄ben-
emp. l. quod sepe. f. veneni. quia flagitiose rei: nec
emptio: nec mandatū: nec societas valere potest. et
omnia mala sequentia illis imputabuntur. extra de-
inurijs. c. si culpa. Dicit etiam Archi. slo. q. respe-

ctu artis armori potest esse usus licitus desiderari: ergo ars non erit illicita: quia in bello iusto: si licet occidere: multo magis et his vti. xiiij. q. ii. dñs. xiiij. q. i. quid culpatur. Nec obstat de sagi. c. i. quia comiunter intelligit de bello iniusto. Sed cum ma-

infestum est bellum esse iniustū: tunc talibus iniuste bellantibus manifeste vendentes videntur co-operari peccato eorum: precipue quo ad arma offensiva: ut gladios, lances, balistas, bombardas et huiusmodi. Forte nō sic de defensis tūm: ut galea, torace et huiusmodi: vbi etiā dubiū esset de iustitia bellī: forte possent excusari.

Quid de his qui faciunt vel vendunt omnia
ta mulieruz; aut sotulares pictos; aut vestes cum
imoderata sumptuositate consutas? **M**ideo fin
Tho. secunda secunde. q. clxix. quia mulieres licet se
possunt omare; vel ut conseruent decentiam status
sui; vel etiam aliquid superaddere ut placeant vi
ris proprijs: consequens est q. artifices talum or
namentorum non peccant in vñi talis artis: ni
fors inueniendo aliqua curiosa & supflua.

Quid de factoribus tarillorum, scachorum, alearum et huiusmodi. Rudeo fin vñ, quia ludus tarillorum ut frequentius peccatum mortale est: ideo non est licitum viuere de artificio tarillorum. Sed de facientibus scachos; vel tabulas quibus frequentius luditur ad sublenationem tedij vel laboris: non videtur illicitum. faciente autem chartas: an excusentur. videtur dicendum non. Et videtur esse eadem ratio: sicut z de taillis: quia frequentius homines illis abutuntur: ludo pro maiori parte principaliter ratione licet: z non ad recreationem.

¶ Quid de facientibus sertis de floribus in diebus festi? Respondeo non credo eos esse excusabiles; quia preter periculum quod defacili potest contingere ex abusu huicmodi que sunt in citamenta vanitatis et lascivie, violatur obserua-